

Obsah

Úvod	3
Prehľad	5
Methodology	8
1. Desk Research	8
2. Qualitative research: In-depth interviews	10
A. Interviews with Migrants and Refugees	10
B. Interviews with Experts	11
C. Validity and Reliability	12
3. Limitations and challenges	12
4. Final Remarks	13
The Landscape of Migrant and Refugee Integration	15
1. Slovakia	15
2. Austria	18
3. France - Martinique	20
Conclusion	22
Challenges and Obstacles to Integration	24
AUSTRIA	25
I. Language Barriers	25
II. Cultural Differences	25
III. Legal Barriers	26
IV. Access to Education and Employment	26
V. Social Exclusion	26
MARTINIQUE	27
I. Language Barriers	27
II. Cultural Differences	27
III. Legal Constraints	27
IV. Access to Education and Employment	28
V. Social Exclusion	28
SLOVAKIA	28
I. Language Barriers	29
II. Cultural Differences	29
III. Bureaucratic Navigation	29
IV. Access to Education and Employment	29

V. Family Responsibilities	30
VI. Negative Perceptions and Stereotypes	30
VII. Social Isolation	30
Best Practices and Success Stories	32
AUSTRIA	32
I. Structured Language Instruction and Mentoring	32
II. Targeted Vocational Training and Apprenticeship Schemes	33
III. Community-Led Integration Initiatives	34
IV. Innovative Approaches to Youth Integration	34
MARTINIQUE	35
I. Empowerment through Local Workshops and Skills Training	35
II. Education as a Vehicle for Integration	36
III. Fostering Mutual Understanding and Intercultural Exchange	36
SLOVAKIA	37
I. Structured Language Instruction and Cultural Immersion	37
II. Targeted Professional Development and Mentorship Programs	38
III. Community-Led Support Initiatives	39
Conclusion	40
Recommendations for Improvement	42
Future Directions and Opportunities	45
Conclusion	50

ÚVOD

Pohyb migrantov a utečencov sa stal neoddeliteľnou súčasťou dnešného sveta. Nejde len o pomoc ľuďom v núdzi; zohráva aj kľúčovú úlohu pri budovaní väzieb v spoločnostiach, podpore hospodárskeho rozvoja a ochrane ľudských práv. Táto podrobná správa sa zameriava na prax, prekážky a odporúčania súvisiace so začlenením a integráciou týchto komunít do hostiteľských spoločností prostredníctvom konceptu senzitivizácie ľudí, ktorí sú s nimi v každodennom kontakte – napríklad učiteľiek a učiteľov, zdravotných sestier, vychovávateľov či zamestnancov verejných a/alebo štátnych inštitúcií.

What is a sensitization approach?

Senzitivizačný prístup k integrácii utečencov a migrantov spočíva vo zvyšovaní povedomia a porozumenia v miestnych komunitách, aby sa podporilo prijatie novoprišielcov a pomoc pre nich. Tento prístup reaguje na výzvy sociálneho začlenenia, ako sú obmedzené kultúrne kapacity, medzikultúrne napätia a nerovný prístup ku kultúrnym statkom, ktoré môžu integráciu brzdiť.¹ Zavádzaním jednotných a organizovaných stratégií, napríklad zriaďovaním tranzitných centier pre migrantov na humanitárnych princípoch, môžu miestne komunity dosiahnuť efektívnejšie riadenie migrácie a zároveň minimalizovať negatívne dopady na verejnú bezpečnosť a poriadok.² Okrem toho využitie inovatívnych zmiešaných metódík – napríklad metodiky NAUTIA – dokáže identifikovať základné potreby utečencov aj hostiteľských komunít a zlepšiť kvalitu ich života prostredníctvom interdisciplinárnych a inkluzívnych intervencií.³ Zahrnutie dekoloniálnych perspektív do skúmania migrácie utečencov, ako zdôrazňuje Centre for Transnational Development and Collaboration, môže ďalej prispieť k budovaniu inkluzívnych komunít a hnutí prostredníctvom akademických aj komunitne orientovaných prístupov.⁴

¹ Senadin, Šabanija. (2022). Migrants and Refugees. Kriminologické teme, doi: 10.51235/cji.2021.21.3.27

² Ana, Mijic., Michael, Parzer. (2022). The Art of Arriving: A New Methodological Approach to Reframing "Refugee Integration". The International Journal of Qualitative Methods, doi: 10.1177/16094069211066374

³ Nikolaos, Nagopoulos., Ouail, Sarsour., Dimitris, Paraskevopoulos. (2023). Intercultural Capital and Social Integration of Refugees. Open Journal of Social Sciences, doi: 10.4236/jss.2023.113025

⁴ Adela, Salas-Ruiz., Andrea, A., Eras-Almeida., Rocío, Rodríguez-Rivero., Alberto, Sanz-Cobena., Susana, Muñoz-Hernandez., Juana, Canet., Alejandra, Rojo-Losada., Belén, Gesto-Barroso. (2021). A novel methodology for supporting integration between refugees and host communities: NAUTIA (need assessment under a technological interdisciplinary approach). Journal of Refugee Studies, doi: 10.1093/JRS/FEAB027

Profesionáli – vrátane učiteliek a učiteľov, sociálnych pracovníkov a pracovníčok či zdravotných sestier – potrebujú senzitivizáciu pri práci s utečencami a migrantmi, aby vedeli účinne reagovať na ich komplexné potreby. Výskumy zdôrazňujú význam medziprofesijného vzdelávania a spolupráce pri príprave študentov vysokých škôl v oblasti zdravotnej a sociálnej starostlivosti na podporu utečencov, a to s dôrazom na duševné zdravie a psychosociálnu pohodu.⁵ Školské sestry zohrávajú kľúčovú úlohu pri riešení problémov duševného zdravia, ktorým čelia deti migrantov – najmä nesprevádzané maloleté osoby, ktoré si prešli traumatickými udalosťami.⁶

Ako senzitivizácia zlepšuje integráciu utečencov/migrantov?

Rôzne štúdie ukazujú, že senzitivizácia zohráva kľúčovú úlohu pri zlepšovaní integrácie utečencov a migrantov využívaním inovatívnych metód a technológií. Napríklad odborné vzdelávacie programy sa uvádzajú ako nástroj na podporu integrácie znevýhodnených skupín, vrátane utečencov, keďže im poskytujú zručnosti a príležitosti na zamestnanie a samostatnosť.⁷ Okrem toho boli vyvinuté dátovo riadené algoritmy, ktoré priradujú utečencov a migrantov k optimálnym miestam presídlenia, čím výrazne zlepšujú integračné výsledky prostredníctvom lepších pracovných vyhlíadok a spoločenského začlenenia.⁸ Kombináciou týchto prístupov môžu tvorcovia politik a organizácie vytvoriť komplexnejšiu a účinnejšiu stratégiu, ktorá uľahčí úspešnú integráciu utečencov do hostiteľských komúnít.

Poskytovatelia zdravotnej starostlivosti vo všeobecnej/primárnej praxi potrebujú rozvíjať zručnosti v krízovom manažmente, práci s traumou a kultúrnej citlivosti, aby vedeli pokryť rozmanité potreby ľudí s utečeneckou skúsenosťou a utečencov prijatých v rámci kvót.⁹ Senzitivizačné aktivity by sa mali zamerať na komunikačné výzvy, organizačné nastavenia a tímovú spoluprácu, aby sa zabezpečila kvalitná, kontextovo citlivá starostlivosť pre migrantské populácie.¹⁰ Senzitivizácia by mala zahŕňať školenia v kultúrnej kompetencii,

⁵ Eirini, Adamopoulou., Sara, Hewitt, Scheer., Margarita, Mondaca. (2022). Creating Brave Spaces in Higher Education: A Short Interprofessional Education Exchange to Support Refugees' Psychosocial Needs. International journal of higher education, doi: 10.5430/ijhe.v11n6p73

⁶ Eva, K., Clausson., Julia, Muennich, Cowell. (2019). Migration, School Nursing, and School Health Services.. Journal of School Nursing, doi: 10.1177/1059840519866531

⁷ Kirk, Bansak., Jeremy, Ferwerda., Jeremy, Ferwerda., Jens, Hainmueller., Andrea, Dillon., Dominik, Hangartner., Dominik, Hangartner., Dominik, Hangartner., Duncan, Lawrence., Jeremy, M., Weinstein. (2018). Improving refugee integration through data-driven algorithmic assignment. Science, doi: 10.1126/SCIENCE.AAO4408

⁸ M., Kirya., Kurt, Debattista., Alan, Chalmers. (2022). Using virtual environments to facilitate refugee integration in third countries. Virtual Reality, doi: 10.1007/s10055-022-00659-x

⁹ Jennifer, Deal. (2022). Refugees and Migrants. doi: 10.4324/9781003111269-17

¹⁰ Jonathan, Kennedy., Jonathan, Kennedy., Helen, Kim., Serena, Moran., Serena, Moran., Eileen, McKinlay. (2021). Qualitative experiences of primary health care and social care professionals with refugee-like migrants and former quota refugees in New Zealand.. Australian Journal of Primary Health, 27(5), 391-396. doi: 10.1071/PY20285

trauma-informovanej starostlivosti a advokácii, aby odborníci vedeli účinne poskytovať komplexnú podporu utečencom a migrantom.

Táto správa vás, čitateľov, uvádza do rôznych prístupov a pohľadov transnacionálneho partnerstva. Porozumenie týmto prístupom je rozhodujúce pre podporu úspešnej integrácie a aktívne zapájanie sa v spoločnostiach a komunitách. Ukazujeme, že spoločenská súdržnosť je nevyhnutná pre dobrý život a rozvoj každej komunity, a preto by začleňovanie novoprišielcov malo byť prioritou na celom svete.

Správa sa ponorí do aktuálneho stavu integrácie migrantov a utečencov, identifikuje príklady dobrej praxe aj pretrvávajúce výzvy. Na základe dôkladnej analýzy existujúcich politík a iniciatív poukáže na oblasti, kde sú potrebné zlepšenia, a navrhne konkrétne odporúčania pre tvorcov politík, praktik-ov a zainteresované strany. Tým, že sa zameria na tieto kľúčové aspekty, usiluje sa prispieť k účinnejším a humánnejším integračným stratégiám, z ktorých budú mať prospech migranti a utečenci aj hostiteľské spoločnosti, v ktorých sa usádzajú.

Správa bude obohatená aj o pološtruktúrované rozhovory vo všetkých projektových krajinách. Najskôr s expertmi a profesionálmi v oblasti integrácie a inklúzie, ktorí priniesli cenné podnety k konceptu senzitivizácie a k tomu, ako ju riadiť a aktivovať, aby bola úspešným prístupom v integrácii a začleňovaní. Následne s migrantmi, utečencami a žiadateľmi o azyl, ktorí nám poskytli dôležité vhl'ady do svojich každodenných ťažkostí, ako aj do pozitívnych zmien a postupov, ktoré oceňovali.

Prehľad

- **Metodológia:** Táto kapitola opisuje použitú metodológiu zberu informácií: rozsiahly prehľad literatúry, rozhovory s odborníkmi a konzultácie s migrantmi a utečencami. Zároveň uvádza obmedzenia a limity výskumu, aby poskytla transparentný kontext k prezentovaným zisteniam.
- **Krajina integrácie migrantov a utečencov:** Kapitola ponúka prehľad integrácie migrantov a utečencov v konkrétnych územiach (napr. Rakúsko, Slovensko, Francúzsko/Martinik). Skúma demografické trendy, politické rámce a kľúčových aktérov zapojených do integračného procesu, so zameraním na nedávne iniciatívy podporujúce integráciu.
- **Výzvy a prekážky integrácie:** Kapitola identifikuje a rozoberá hlavné výzvy a prekážky, ktorým čelia migranti, utečenci aj aktéri zapojení do integračných snáh. Detailne sa venuje otázkam, ako sú jazykové bariéry, kultúrne rozdiely, právne prekážky, prístup k

vzdelávaníu a zamestnaníu či sociálne vylúčeníe, aby poskytla ucelené pochopeníe komplexnosti integrácie.

- **Príklady dobrej praxe a úspešné príbehy:** Kapitola predstavuje programy, iniciatívy a postupy, ktoré sa osvedčili pri podpore integrácie migrantov a utečencov. Zahŕňa prípadové štúdie a konkrétne príklady, zvyrazňuje kľúčové faktory úspechu a ponúka užitočné poznatky pre ich replikáciu a prispôsobenie v iných kontextoch.
- **Odporúčania na zlepšenie:** Kapitola prináša odporúčania pre tvorcov politik, praktik-ov, organizácie a komunity, ako zlepšiť politiky, prax a podporné systémy v integrácii. Rieši oblasti, ako sú reforma politik, budovanie kapacít, medzi-inštitucionálna spolupráca, zapojenie komunít a školenia v kultúrnej senzitivite, a ponúka konkrétne kroky na zvýšenie účinnosti integračných opatrení.
- **Budúce smerovanie a príležitosti:** Kapitola sa zameriava na vznikajúce trendy, výzvy a príležitosti v oblasti integrácie migrantov a utečencov. Prináša pohľad na budúci vývoj a oblasti vhodné na ďalší výskum či inovácie a podporuje proaktívny, dopredu orientovaný prístup k integračným stratégiám.
- **Záver:** Záverečná kapitola zhrňuje kľúčové zistenia a poznatky správy. Zdôrazňuje význam kontinuálnej podpory integrácie migrantov a utečencov a rozvoja inkluzívnych spoločností, ako aj potrebu trvalého odhodlania a spolupráce všetkých aktérov, aby sa dosiahli úspešné integračné výsledky.

Metodológia

Táto kapitola predstavuje metodológiu použitú na zber informácií pre túto správu a poskytuje ucelený prehľad výskumného dizajnu, zberu dát a analytických postupov. Metodológia prepája stolový (desk) výskum, rozhovory s migrantmi/utečencami a s odborníkmi a precíznu syntézu zistení do podrobnej správy. Takýto prístup zabezpečuje robustné a viacvrstvové porozumenie praxí, prekážok a odporúčaní týkajúcich sa začleňovania a integrácie migrantských a utečeneckých komunít.

1. Prehľad literatúry

Prvým krokom metodológie bol rozsiahly a dôkladný stolový výskum s cieľom zmapovať aktuálny stav integrácie migrantov a utečencov do spoločnosti. Táto fáza sa zamerala na identifikáciu potenciálnych ťažkostí a tematických oblastí vhodných pre senzitivizačné školenia. Konzorcium podrobne preskúmalo národné prípady a príklady dobrej praxe z lokálnej, národnej aj medzinárodnej perspektívy, čím vytvorilo pevný základ na pochopenie krajiny integrácie migrantov a utečencov.

Kľúčové aktivity počas stolového výskumu zahŕňali:

A. Analýzu existujúcej literatúry o účinnosti a efektívnosti integračných stratégií: Účinnosť a efektívnosť stratégií integrácie migrantov a utečencov sú rozhodujúce pri riešení výziev spojených s vysídlením. Štúdie z krajín ako Portugalsko¹¹, Kolumbia a Jordánsko¹² zdôrazňujú význam komplexného prístupu, ktorý pre úspešnú integráciu zohľadňuje vzájomné pôsobenie právneho statusu, ekonomických potrieb a zdravia i celkovej pohody. Výskum v Sao Paule (Brazília) poukazuje na prínosy organizačnej integrácie – zdieľanie skúseností, posilnenie kreativity a zvýšenie produktivity – zároveň však upozorňuje aj na prekážky, akými sú jazykové bariéry a obmedzenia v zručnostiach.¹³ Navyše, pohľad behaviorálnej vedy naznačuje potenciál využitia stratégií, ako je „nudging“ (jemné postrčenie), na uľahčenie integrácie v

---

¹¹ Catarina, Constantino., Maria, Minas. (2022). 'My new home?': Strategies and challenges of refugee integration programs in Portugal.. *Journal of Community Psychology*, doi: 10.1002/jcop.22873

¹² Katherine, D., McCann, F., M., Fouad, Arturo, Harker, Roa., Monette, Zard. (2023). Integration Through Health During Protracted Displacement: Case Studies From Colombia and Jordan. *Journal on migration and human security*, doi: 10.1177/23315024231160770

¹³ Pablo, Marlon, Medeiros, da, Silva., Walid, Abbas, El-Aouar., Eliana, Andréa, Severo., Lydia, Maria, Pinto, Brito., Ahiram, Bruni, Cartaxo, de, Castro. (2021). Integration of refugees involving organizational managers' experiences. *Cadernos Ebape.br*, doi: 10.1590/1679-395120200017

oblastiach, akými sú vzdelávanie a zamestnanosť.¹⁴ Riešením týchto mnohohrstevných aspektov a využívaním inovatívnych prístupov môžu integračné programy zlepšiť celkovú pohodu a spoločenský prínos migrantov a utečencov.

B. Identifikácia úspešných modelov a rámcov používaných v rôznych kontextoch: Úspešné modely a rámce integrácie migrantov a utečencov sú multidimenzionálne. Rámec: Indikátory integrácie významne formuje politiky a prax tým, že vymedzuje kľúčové domény integrácie utečencov.¹⁵ Okrem toho IKT nástroje poskytli migrantom – najmä utečencom – navigáciu v systéme, vzdelávacie príležitosti, podporu pri hľadaní práce a prístup k základným službám, čím posilnili ich začlenenie a integráciu. Výskum zdôrazňuje význam sociálno-psychologickej integrácie: potrebu pozitívnych medzi-skupinových vzťahov, sociálnych väzieb a znižovania vnímaných medzi-skupinových hrozieb na podporu úspešnej integrácie.¹⁶ Navyše, štúdie zdôrazňujú význam kultúrnej rozmanitosti, medzikultúrneho kapitálu a komunitnej podpory pri budovaní sociálnej súdržnosti a riešení napätí vyplývajúcich z odlišných hodnotových modelov. Tieto faktory napokon prispievajú k úspešnej sociálnej integrácii utečencov.¹⁷

C. Poukázanie na medzery a oblasti vyžadujúce zlepšenie v súčasných integračných politikách a praxi: Literatúra upozorňuje na viaceré výzvy – potrebu presnej identifikácie a evidencie intervencií integrovanej starostlivosti v zariadeniach dlhodobej/ošetrovateľskej starostlivosti na posúdenie ich účinnosti; dôležitosť prijatia a transformácie vo vzdelávacích inštitúciách, aby sa uľahčila integrácia znevýhodnených detí;¹⁸ ako aj nevyhnutnosť koherencie a synergie politík na centrálnej aj regionálnej úrovni pri riešení problémov typu pandémie Covid-19.¹⁹ Zároveň sa zdôrazňuje potreba kultúrnej senzitivity a cielene nastavených politík na zlepšenie integrácie rôznorodých kultúrnych skupín na pracovisku – s

---

¹⁴ H.A., Воронина. (2020). Policy of integration of migrants and refugees in the eu countries. doi: 10.35775/PSI.2020.55.3.009

¹⁵ Nikolaos, Nagopoulos., Ouael, Sarsour., Dimitris, Paraskevopoulos. (2023). Intercultural Capital and Social Integration of Refugees. Open Journal of Social Sciences, doi: 10.4236/jss.2023.113025

¹⁶ David, Martin-Gutierrez., Gustavo, Hernandez-Penaloza., Theodoros, Semertzidis., Francisco, José, Gallego, Moreno., Michalis, Lazaridis., Federico, Alvarez., Petros, Daras. (2020). A Novel Multi-Modal Framework for Migrants Integration Based on AI Tools and Digital Companion. doi: 10.1109/ICMEW46912.2020.9106023

¹⁷ Alison, Strang., Neil, Quinn. (2021). Integration or Isolation? Refugees' Social Connections and Wellbeing. Journal of Refugee Studies, doi: 10.1093/JRS/FEZ040

¹⁸ (2023). Problematising Integration in Policy and Practice. Advances in educational technologies and instructional design book series, doi: 10.4018/978-1-6684-5765-8.ch001

¹⁹ Glenn, Simpson., Charlotte, Entwistle., Andrea, D., Short., Marcello, Morciano., Jonathan, Stokes. (2023). A typology of integrated care policies in the care home sector: A policy document analysis. Frontiers in Public Health, doi: 10.3389/fpubh.2023.943351, and also Yogi, Suwarno., Neneng, Sri, Rahayu. (2021). Is Policy Integration Real in Policy Practice? Critical Review on How Government of Indonesia Respond to Covid-19 Pandemic. doi: 10.1088/1755-1315/717/1/012041

dôrazom na porozumenie zázemiu a potrebám zamestnancov.²⁰ Tieto zistenia spoločne podčiarkujú význam odstraňovania medzier v implementácii politík, podpory prijatia, zlepšovania komunikácie a podpory inkluzívnosti s cieľom skvalitniť integračnú prax naprieč rôznymi sektormi.

2. Kvalitatívny výskum: hĺbkové rozhovory

Aby sme získali priame vhľady od migrantských a utečeneckých komunít, každý partner konzorcia uskutočnil desať rozhovorov s migrantmi a utečencami, v ktorých mapoval ich pohľady na stav integrácie. Tieto rozhovory boli kľúčové pre pochopenie ich každodenných ťažkostí, pozitívnych skúseností a oblastí vyžadujúcich pozornosť. Paralelne s rozhovormi s migrantmi a utečencami každý partner realizoval aj desať rozhovorov s odborníkmi pôsobiacimi v oblasti integrácie migrantov. Medzi týchto profesionálov patrili sociálni pracovníci a pracovníčky, pedagógovia, pracovníci s mládežou/dobrovoľníci, zástupcovia malých a stredných podnikov (MSP) a ďalší relevantní aktéri.

Pri tvorbe dotazníka pre obe cieľové skupiny (1. utečenci a migranti, 2. profesionáli) sa použili otvorené otázky, aby účastníci mohli slobodne zdieľať svoje príbehy a perspektívy. Tento prístup bol zásadný na zachytenie širokého spektra skúseností a poznatkov. Keďže za túto projektovú aktivitu niesla vedenie organizácia BPI, konzorcium pripravilo otázky spoločne, s využitím existujúcej literatúry a osvedčených postupov v kvalitatívnom výskume.

A. Rozhovory s migrantmi a utečencami

Hlavným cieľom rozhovorov s migrantmi a utečencami bolo získať ich priame výpovede o skúsenostiach s integráciou, o výzvach aj úspechoch. Rozhovory mali identifikovať najúčinnějšíe podporné systémy a zdroje a zároveň poukázať na oblasti, ktoré si vyžadujú zlepšenie.

Účastníci sa najprv krátko predstavili – uviedli svoju situáciu a zázemie. Táto úvodná fáza pomohla vytvoriť dôveru a kontext pre ďalšie odpovede. Jadro rozhovoru sa sústredilo na niekoľko kľúčových okruhov: aké podporné systémy alebo zdroje im boli na ceste integrácie najviac nápomocné; v ktorých oblastiach potrebovali dodatočnú podporu; a aké interkultúrne výzvy či nedorozumenia zažili. Zisťovali sme aj ich vnímanie úlohy pedagógov a

---

²⁰ Tehila, Kalagy., Orna, Braun-Lewensohn. (2022). Diversity management in the integration of minorities in the job market: policies and practices. *International Journal of Sociology and Social Policy*, doi: 10.1108/ijssp-09-2022-0228

dalších profesionálov v integrácii migrantov a utečencov a akú podporu od nich očakávajú. Účastníci takisto zdieľali situácie, v ktorých zažili pocit spolupatričnosti a prijatia v komunite, a pomenovali kľúčové prekážky pri prístupe k vzdelávaniu, zamestnaniu a zdravotnej starostlivosti v hostiteľskej krajine. Napokon hovoria o svojich skúsenostiach so senzitivizačnými či tréningovými programami, do ktorých sa zapojili.

V závere rozhovoru sme migrantov a utečencov požiadali, aby ponúkli rady či odporúčania pre tých, ktorí si integráciou práve prechádzajú, opísali, ako si udržiavajú duševnú pohodu a odolnosť tvárou v tvár migračným výzvam, a pridali ďalšie postrehy k téme integrácie.

Nábor účastníkov prebiehal prostredníctvom interných sietí všetkých partnerských organizácií v príslušných krajinách (Slovensko, Rakúsko, Francúzsko/Martinik) a s pomocou miestnych mimovládnych organizácií, komunitných centier a sociálnych sietí. Takto sa podarilo zostaviť rozmanitú vzorku zahŕňajúcu ženy, mužov aj osoby s menšími príležitosťami. Rozhovory sa realizovali v príjemnom a dôvernom prostredí, osobne alebo cez zabezpečené videoplatformy, pričom trvali 45 až 60 minút. Následne boli prepísané a analyzované pomocou tematickej analýzy s cieľom odhaliť spoločné témy a vzorce – a poskytnúť tak nuansované porozumenie integračnému procesu z pohľadu migrantov a utečencov.

B. Rozhovory s expertmi

Cieľom rozhovorov s expertmi bolo zachytiť perspektívy profesionálov pôsobiacich v oblasti integrácie migrantov a utečencov. Rozhovory sa sústredili na výzvy, stratégie a príklady dobrej praxe, ktoré identifikovali odborníci s praktickými skúsenosťami.

Expert sa na úvod krátko predstavili – uviedli svoju funkciu a profesionálne zázemie. Jadro rozhovoru potom skúmalo výzvy, s ktorými sa stretávajú pri práci s migrantmi a utečencami, najmä v konkrétnych kontextoch ako Rakúsko, Slovensko, Francúzsko a Martinik. Diskutovali o mäkkých zručnostiach, ktoré považujú za kľúčové pre efektívnu prácu s touto skupinou, o oblastiach, v ktorých potrebujú doplniť vedomosti či školenia, a o interkultúrnych výzvach alebo nedorozumeniach, ktorým čelili. Experti boli tiež požiadaní, aby zhodnotili účinnosť svojich inkluzívnych a integračných iniciatív a uviedli pozitívne i negatívne príklady. Ďalšie otázky sa týkali medzier a oblastí na zlepšenie v existujúcich politikách či postupoch, spôsobov uplatňovania kultúrnej citlivých prístupov v praxi, prekážok v prístupe k zdrojom alebo financovaniu a stratégií, ako posilňovať pocit spolupatričnosti a komunity medzi migrantmi a utečencami.

V závere rozhovoru boli experti požiadaní, aby označili skupiny, ktoré by mohli najviac profitovať zo senzitivizačného školenia zameraného na integráciu migrantov/utečencov, a aby doplnili akékoľvek ďalšie poznámky či dôrazy.

Experti boli získavaní cez profesijné siete, organizácie podporujúce migrantov a utečencov a akademické inštitúcie. Rozhovory prebiehali v profesionálnom, no pohodlnom prostredí – osobne alebo cez zabezpečené videokonferencie – a trvali 45 až 60 minút. Prepisy boli analyzované tematickou analýzou s cieľom identifikovať kľúčové poznatky, stratégie a oblasti na zlepšenie v integračných postupoch a politikách.

C. Validita a spoľahlivosť

Na zabezpečenie validity a spoľahlivosti zistení sa uplatnilo viacero opatrení. Obe sady otázok boli pilotne testované na malej vzorke účastníkov, aby sa doladili formulácie a prístup. Dáta z rozhovorov sa triangulovali s poznatkami zo stolového (desk) výskumu s cieľom potvrdiť a rozvinúť identifikované témy. Predbežné zistenia boli tiež zdieľané s vybranými účastníkmi na spätnú väzbu a validáciu. Táto metodológia spája stolový výskum s hĺbkovými rozhovormi s migrantmi/utečencami a expertmi, aby poskytla komplexné a nuansované porozumenie integračnému procesu. Zároveň zvyrazňuje reálne výzvy aj úspechy, čím zabezpečuje, že odporúčania vychádzajú z praxe a skúseností.

3. Obmedzenia a výzvy

Počas realizácie výskumu sme narazili na obmedzenia a výzvy, ktoré ovplyvnili jednotlivé fázy metodológie. Tieto prekážky sa prejavili pri stolovom (desk) výskume, pri samotnom terénnom výskume (vrátane hĺbkových rozhovorov s migrantmi/utečencami a expertmi) aj pri validačných postupoch.

Prehľad literatúry potreboval byť robustnejší, pokiaľ ide o rozsah a hĺbku literatúry. Kvalita a komplexnosť dostupných štúdií o integrácii migrantov a utečencov sa výrazne líšila. Niektoré regióny disponovali zdokumentovanými údajmi a prípadovými štúdiami, inde dokumentácia chýbala. Tento nepomer mohol prispieť k medzerám v identifikácii aktuálnych integračných stratégií. Navyše, rozmanitosť prístupov a politik na národnej a lokálnej úrovni sťažovala zobecňovanie zistení či priame porovnávanie. To, čo fungovalo ako integračná stratégia v jednej krajine alebo regióne, nemuselo byť vhodné či úspešné inde pre rozdielne ekonomické a politické kontexty.

Kvalitatívny výskum (hĺbkové rozhovory) čelil viacerým ťažkostiam. Nábor vzorky migrantov a utečencov ochotných zúčastniť sa a zdieľať svoje príbehy bol významnou výzvou. Napriek využitiu sietí, miestnych MVO, komunitných centier a sociálnych kontaktov zostávalo riziko, že získaná vzorka nebude reprezentatívna. Zabezpečiť zastúpenie demografických skupín (pohlavie, vek, socioekonomické postavenie) bolo náročné, čo mohlo viesť k zisteniam, ktoré nepostihujú plnú rozmanitosť skúseností migrantov a utečencov.

Ďalšou prekážkou boli jazykové a komunikačné bariéry. Rozhovory v materinskom jazyku účastníkov si vyžadovali dôkladné plánovanie; pri využití tlmočníkov alebo pri vedení rozhovorov v preferovanom jazyku účastníkov sa mohli jemné významové odtiene stratiť v preklade. Diskusia o komplexných či citlivých témach pridávala procesu ďalšiu vrstvu náročnosti. Budovanie dôvery s rozhovorovanými osobami, aby poskytli detailné odpovede, bolo kľúčové, no náročné: migranti a utečenci mohli váhať zdieľať skúsenosti či kritiku zo strachu pred dôsledkami alebo pre nedostatok dôvery vo výskumný proces.

Uvedomenie si týchto hraníc a výziev bolo nevyhnutné na ich riadenie a na ochranu vierohodnosti a dôkladnosti výsledkov. Zároveň zdôrazňujú význam flexibilných výskumných postupov, ktoré umožňujú priebežne prehlbovať porozumenie a zlepšovať podporu pri integrácii migrantov a utečencov.

4. Záverečné poznámky

Táto kapitola predstavuje komplexnú metodológiu, ktorá spája stolový výskum a kvalitatívne rozhovory, aby zhromaždila informácie o integrácii migrantov a utečencov. Prehľad literatúry zahŕňal analýzu literatúry s cieľom zmapovať aktuálne integračné stratégie, identifikovať úspešné modely a poukázať na medzery v politikách a praxi. Hĺbkové rozhovory s migrantmi, utečencami a odborníkmi priniesli priame pohľady na integračné skúsenosti a výzvy.

Napriek limitom – kolísavej kvalite literatúry, náborovým ťažkostiam, jazykovým bariéram a otázkam dôvery – zvolená metodológia umožnila priamy a nuansovaný pohľad na integračné procesy a zvýraznila reálne prekážky aj úspechy. Tým poskytuje pevný základ pre odporúčania zakorenené v praxi a skúsenostiach.

Krajina integrácie migrantov a utečencov

Integrácia migrantov a utečencov sa naprieč regiónmi výrazne líši a ovplyvňujú ju špecifické politické, sociálne a ekonomické kontexty. Tento text skúma prostredia integrácie na Slovensku, v Rakúsku a vo Francúzsku so zameraním na Martinik.

Slovensko. Integrovaný prístup Slovenska je do veľkej miery bezpečnostne orientovaný a migráciu rámcuje ako hrozbu pre národnú identitu a verejný poriadok. Prílev utečencov z Ukrajiny odkryl významné legislatívne medzery; politiky uprednostňujú krátkodobú bezpečnosť pred dlhodobou integráciou, čo obmedzuje spoločenskú súdržnosť aj potenciálny prínos migrantov.

Rakúsko. Krajina, ktorú od roku 2015 výrazne ovplyvnil pohyb utečencov, kladie v integračných politikách dôraz na bezpečnosť. Rodinné zlučovanie je obmedzené a cesta k občianstvu je závažná a nákladná, čo brzdí politickú participáciu. V podmienkach týchto reštriktívnych politík zohrávajú kľúčovú úlohu organizácie občianskej spoločnosti, ktoré utečencom poskytujú podporu.

Martinik. Prostredie integrácie na Martiniku formujú koloniálna história a demografické trendy, pričom výraznú časť prisťahovalcov tvoria obyvatelia Karibiku. Miestna implementácia francúzskej národnej integračnej politiky sa sústreďuje na jazykové a občianske kurzy, no pretrvávajú výzvy, najmä pri osobách s nepravidelným pobytom. Zároveň je zahraničná migrácia kľúčová pre riešenie nedostatku pracovnej sily a demografického úbytku ostrova.

1. Slovensko

Prostredie integrácie migrantov a utečencov na Slovensku je komplexné a ovplyvňujú ho rôzne faktory. Slovenskí politici sa vo veľkej miere vyhýbajú otvorenej debate o integrácii a radšej rámcujú migráciu ako hrozbu pre verejný poriadok a identitu.²¹ Vypuknutie vojny na Ukrajine prinieslo novú migračnú vlnu a Slovensko muselo legislatívu istým spôsobom

---

²¹ Radoslav, Štefančík., Eva, Stradiotová., Terézia, Seresová. (2022). A Missing Piece: The Absence of Discussion About Integration Policy in the Slovak Migration Discourse. *Migration Letters*, doi: 10.33182/ml.v19i6.2780

prispôsobit.²² V roku 2020 klesol počet nových prisťahovalcov, ktorí získali pobytové povolenie; väčšinu tvorili pracovné migrácie, nasledované zlúčením rodiny a štúdiom.²³ Štúdiá v Bratislave sa zároveň snažila odlíšiť utečencov z Ukrajiny od ekonomických migrantov, čím poukázala na dôležitosť presnej identifikácie a adresovania rozdielnych potrieb prichádzajúcich osôb. Pochopiť integráciu v kontexte migrácie je kľúčové pre tvorbu efektívnych politík a podporu sociálnej súdržnosti na Slovensku.²⁴

Slovenský prístup k migrácii je dlhodobo orientovaný najmä na bezpečnosť, pričom často zanedbáva komplexné začleňovanie migrantov.²⁵ Výsledkom je výrazná medzera v verejnom diskurze aj v politickom rozhodovaní: ako upozorňujú Radoslav Štefančík a kolegovia, migrácia je často zobrazovaná ako hrozba pre verejný poriadok. Takéto rámcovanie odsúva diskusiu o integračných politikách na okraj a posúva priority smerom k defenzívnym, nie inkluzívnym stratégiám. Ukrajinská kríza tieto nedostatky migračnej a azylovej politiky ďalej odhalila.

Napriek zjavnej potrebe nebol prílev utečencov z Ukrajiny sprevádzaný zásadnejšími legislatívnymi opatreniami na podporu integrácie. Kríza zmenila migračné toky v strednej Európe a Slovensko prinútila prehodnocovať prístupy, no dôraz zostáva skôr na krátkodobých bezpečnostných opatreniach než na dlhodobých integračných riešeniach.

Kľúčové body k integračnej politike a migračnému diskurzu na Slovensku

Bezpečnostné rámcovanie v diskurze o migrácii: Slovenskí politici často prezentujú migráciu ako hrozbu pre verejný poriadok. Integračné politiky sú v verejnej debate prevažne na okraji.

Dopad ukrajinskej krízy: Prílev utečencov z Ukrajiny zatiaľ nespovedzali zásadné legislatívne zmeny. Kríza odhalila nedostatky v migračnej a azylovej politike Slovenska.

Demografické posuny: V roku 2020 prišlo na Slovensko približne 15 000 nových prisťahovalcov, najmä pracovných migrantov, rodinných príslušníkov a študentov. Existujúce politiky sa ťažko

²² (2023). Current Challenges of Asylum and Migration Policy of Slovakia. *Politické vedy*, doi: 10.24040/politickevedy.2023.26.1.95-117

²³ (2022). Slovak Republic. International migration outlook, doi: 10.1787/e4a27dbe-en

²⁴ KonradTomasz, Pedziwiatr. (2023). The reception and integration of refugees from Ukraine in Poland, Czechia, Slovakia and Hungary – the New Immigration Destinations of Central Europe. *Problemy Polityki Społecznej*, doi: 10.31971/pps/162968

²⁵ According to the Eurobarometer that focus on the opinion of populations on imigrants, 54.5% see immigration as a problem, 6.9% as opportunity and 50.74% think immigrants make up over 16% of Slovakia's population (see also: Miroslava, Bozogánová. (2020). The opinions of the Slovak population on immigrants based on Eurobarometer data. *Človek a Spoločnosť*, doi: 10.31577/CAS.2020.01.568)

prispôsobujú týmto zmenám.

Etické výzvy: Médiá často zovšeobecňujú ukrajinských migrantov ako obeť vojny, čím zjednodušujú ich rôznorodé potreby. Rozlišovanie medzi utečencami a ekonomickými migrantmi zostáva náročné.

Potrebná komplexná integračná politika: Súčasný dôraz na bezpečnostné opatrenia zanedbáva dlhodobú integráciu. Posun k vnímaniu migrantov ako prispievateľov k spoločnosti môže posilniť sociálnu súdržnosť aj hospodársky rast.

Politické a legislatívne medzery: V tvorbe a implementácii integračných politík existuje výrazná medzera. Tvorcovia politík by mali prijať vyvážený prístup, ktorý spája bezpečnostné aj integračné stratégie.

V roku 2020 zaznamenalo Slovensko približne 15 000 nových prisťahovalcov, najmä pracovných migrantov, rodinných príslušníkov a študentov.²⁶ Napriek tomuto demografickému posunu sa existujúce politické rámce len ťažko vyvíjajú, čo odhaľuje pretrvávajúcu medzeru v riešení integrácie týchto migrantov. Nedostatok robustných integračných politík nielen oslabuje sociálnu súdržnosť, ale aj obmedzuje potenciálny ekonomický a kultúrny prínos migrantov pre slovenskú spoločnosť.

Ďalšou etickou výzvou, ktorá komplikuje migračné prostredie na Slovensku, je rozlišovanie medzi utečencami a ekonomickými migrantmi. Mediálne reprezentácie často zovšeobecňujú ukrajinských migrantov ako obeť vojny, čím zjednodušujú rozmanité potreby a motivácie týchto ľudí. Nuansované porozumenie a diskurz sú kľúčové pre tvorbu etických a účinných politík v oblasti riadenia migrácie.²⁷

Súčasný migračný diskurz na Slovensku je výrazne naklonený bezpečnostným obavám, pričom integrácia zostáva na okraji. Takýto prístup nesie riziko odcudzenia migrantov a straty prínosov, ktoré môžu krajine priniesť. Posun k vyváženejšiemu diskurzu, ktorý vníma migrantov ako aktívnych prispievateľov k spoločnosti, môže posilniť sociálnu súdržnosť a umožniť naplno využiť potenciál migrantskej populácie. Zavedenie komplexných politík, ktoré riešia krátkodobé aj dlhodobé potreby migrantov, je nevyhnutné pre budovanie inkluzívnejšej a odolnejšej spoločnosti.

²⁶ (2022). Slovak Republic. International migration outlook, doi:10.1787/e4a27dbe-en

²⁷ (2022). Ethical Challenge of Discerning Refugees from Economic Migrants: Critical Observations and Conclusions Regarding Slovak Capital Facing Huge Tide of Ukrainian Citizens Nowadays (Case Study). doi:10.22359/cswghi_13_4_03

2. Rakúsko

Rakúsko patrí medzi krajiny EÚ, ktoré od roku 2015 výrazne zasiahla utečenecká vlna. K 1. januáru 2023 žilo v Rakúsku približne 1,976 milióna ľudí narodených v zahraničí, čo predstavuje 21,7 % celkovej populácie. Z osôb narodených mimo Rakúska pochádzalo 54,8 % z tretích krajín (mimo EÚ a štátov EZVO: Island, Lichtenštajnsko, Nórsko a Švajčiarsko, ako aj Spojené kráľovstvo). Podiel obyvateľstva narodeného v zahraničí bol najvyšší v spolkovej krajine Viedeň, rakúskej metropole: 39,3 % (Statistics Austria, 2023)²⁸. Tento trend v súčasnosti ďalej posilňuje zlučovanie rodín najmä zo Sýrie a vojna na Ukrajine. V medzinárodnom porovnaní patrí Rakúsko medzi krajiny s najvyšším počtom žiadostí od vysídlených Ukrajincov (UNHCR, 2023). Z azylových žiadostí podaných v Rakúsku v januári 2024 pochádzala drvivá väčšina od rodinných príslušníkov zo Sýrie – 782 z celkového počtu 845. Žiadateľmi sú prevažne deti a dospelávajúci, čo je obzvlášť citelné v školách a vzdelávacích zariadeniach.

Hoci je Rakúsko dlhodobo prisťahovaleckou krajinou, ktorá prijímala migrantov celé desaťročia, dodnes sa nevníma ako krajina, v ktorej migrácia vždy zohrávala kľúčovú rolu. Opomína sa pritom fakt, že migranti boli a sú dôležití pre rakúske hospodárstvo. „Hostujúci“ pracovníci, utečenci z Maďarska v roku 1956 či ľudia vysídlení vojnou v Juhoslávii v 90. rokoch významne prispeli k formovaniu ekonomickej a spoločenskej reality Rakúska.

Rakúsky prístup k integrácii je komplexný a – podobne ako na Slovensku – výrazne bezpečnostne orientovaný, pričom utečenci sú neraz vnímaní ako hrozba pre rakúske hodnoty i verejnosť. Kritici namietajú, že tieto politiky uprednostňujú bezpečnostné obavy pred humanitárnymi potrebami. Zaradenie a spoločenská participácia utečencov sú dlhodobo zanedbávané a pre prísne volebné práva a naturalizačné postupy je aktívne občianstvo pre mnohých takmer nedosiahnuteľné. Cesta k občianstvu je v Rakúsku nákladná a záľhavá, čo pre mnohých znamená, že volebné právo je v nedohľadne. V porovnaní s inými európskymi krajinami je naturalizácia v Rakúsku výrazne reštriktívna – zatiaľ čo Švédsko v roku 2021 zrealizovalo 10 naturalizácií na 100 cudzincov s pobytom, v Rakúsku to bolo len 1,1 (Eurostat, 2023).²⁹ Index migračnej integračnej politiky (MIPEX), ktorý hodnotí politiky integrácie cudzincov, prináša pre Rakúsko v oblasti politickej participácie triezvy verdikt: identifikoval len málo možností zapojenia a stanovisko Rakúska označil ako „nepriaznivé“ (Solano & Huddleston, 2020).³⁰ Cudzinci majú obmedzené volebné práva, nie sú pravidelne informovaní ani konzultovaní a potrebovali by výraznejšie začlenenie do miestnej občianskej

²⁸ Statistik Austria (2023a): Statistisches Jahrbuch: Migration & Integration. Zahlen, Daten, Indikatoren 2023.

²⁹ Eurostat. (2023). Naturalisation Rate: Acquisition of Citizenship per 100 Resident Non Nationals. Retrieved from https://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php?title=Migration_and_migrant_population_statistics on April 2, 2024

³⁰ Solano, G., & Huddleston, T. (2020). Migrant Integration Policy Index 2020.

spoločnosti a verejného politického života. V mnohých mestách preto zohrávajú kľúčovú úlohu organizácie občianskej spoločnosti alebo poradné rady migrantov ako prvý politický kontaktný bod. Komunitné organizácie vedené migrantmi sú pre integráciu zásadné – najmä po roku 2016 sa stali najdôležitejšími aktérmi v začleňovaní utečencov.

Kľúčové body a kritika integračnej politiky a migračného diskurzu v Rakúsku

Restriktívne azylové politiky: Azylová legislatíva sa opakovane sprísňovala, čím sa komplikovali postupy aj dlhodobá stabilita žiadateľov o azyl. To sťažuje ich účinnú integráciu do rakúskej spoločnosti.

Bariéry pri zlučovaní rodín: Zlučovanie rodín – kľúčový prvok integrácie utečencov – čelí výrazným obmedzeniam.

Bezpečnostné rámcovanie v diskurze: Politický diskurz často zobrazuje migráciu ako hrozbu pre verejný poriadok a „rakúske hodnoty“, čo odsunie integračné témy na vedľajšiu koľaj.

Dopad ukrajinskej krízy: Prílev utečencov z Ukrajiny odhalil nedostatky migračnej a azylovej politiky. Zároveň viedol k hierarchizácii skupín migrantov – Ukrajinci sú mnohými vnímaní ako „bližší“ Rakúšanom než tí, ktorí prišli v rokoch 2015–2016.

Úloha občianskej spoločnosti: Organizácie občianskej spoločnosti a komunitné združenia zohrávajú zásadnú úlohu pri integrácii utečencov tým, že poskytujú kľúčové podporné služby.

Integrácia na trhu práce: Systém Red-White-Red Card, určený na prilákanie kvalifikovaných pracovníkov z krajín mimo EÚ, je zložitý a byrokratický. Mnohí kvalifikovaní migranti narážajú na prekážky pri uznávaní kvalifikácií a pri získaní práce zodpovedajúcej ich zručnostiam.

Naturalizácia a občianstvo: V porovnaní s inými európskymi krajinami je naturalizácia v Rakúsku veľmi reštriktívna. Proces získania občianstva je zdĺhavý, administratívne náročný a finančne nákladný.

3. Francúzsko – Martinik

V roku 2022 žilo vo Francúzsku podľa INSEE (Národný inštitút štatistiky a ekonomických štúdií) 7,0 milióna migrantov, čo predstavuje 10,3 % celkovej populácie. Z nich 2,5 milióna (35 %) získalo francúzske občianstvo. Zahraničná populácia žijúca vo Francúzsku má 5,3 milióna

osôb (7,8 % populácie) a tvorí ju 4,5 milióna migrantov bez francúzskeho občianstva a približne 0,8 milióna osôb narodených vo Francúzsku s cudzím štátnym občianstvom.

V Antilách, kde leží ostrov Martinik, sa situácia výrazne líši v dôsledku koloniálnej histórie ostrovov, ktorých obyvateľstvo je v podstate úplne migrantského pôvodu. Tieto územia boli historicky poznačené pracovnou emigráciou, najmä smerom na francúzske pevninské územie. Aktuálne štatistiky pre zámorský departement Martinik chýbajú. Migrácia na Martinik nie je nový jav, hoci podľa prieskumu Migration, Family, Ageing (INED, 2023³¹). má Martinik spomedzi obyvateľov najvyšší podiel osôb narodených priamo na ostrove. Zo všetkých osôb vo veku 18–79 rokov, ktoré v čase prieskumu na Martiniku žili, je 17 % považovaných za „migrantov“: 11 % narodených vo Francúzsku, 2 % v iných zámorských územiach (Guadeloupe, Francúzska Guyana, Mayotte atď.) a 4 % v zahraničí. Z týchto 4 % pochádza väčšina z Amerík a Karibiku. Martinik sa tak vyznačuje „lokálnou“ migráciou – takmer tretina migrantov sa narodila na Sv. Lucii (INSEE, 2006³²). a ďalšia štvrtina z Haiti v dôsledku ekonomických a politických kríz v krajine. Od roku 1990 podiel migrantov v regionálnej populácii zostáva stabilný a feminizácia migrácie rastie: ženy tvorili v roku 2006 58 % (v roku 1990 to bolo 54 %).

Ako francúzsky departement má Martinik vyššiu životnú úroveň než susedné ostrovy a krajiny, čo motivuje k migrácii. Podľa najnovších zistení tvoria veľkú skupinu prisťahovalcov práve obyvatelia Haiti. Tento migračný prúd sa začal v polovici 70. rokov a spomalil sa koncom 90. rokov v dôsledku sprísnenia imigračných politík. Mnohí Haitania prichádzali legálne na víza; po ich vypršaní sa však časť z nich ocitla v nelegálnom postavení. Dnes sa ekonomika Martiniku bez zahraničnej migrácie nezaobíde. Ostrov čelí nedostatku pracovnej sily a demografickému úbytku. Osobitne v poľnohospodárstve je menej uchádzačov než pracovných miest – ponuka prevyšuje dopyt zo strany hľadačov práce.

Riadenie integrácie. Francúzsku národnú integračnú politiku navrhuje a riadi Ministerstvo vnútra. V jeho rámci zodpovedá Generálne riaditeľstvo pre cudzincov vo Francúzsku (DGEF), konkrétne Riaditeľstvo pre integráciu a prístup k štátnemu občianstvu (DIAN), za tvorbu a realizáciu politiky integrácie novoprišielcov a za prístup k francúzskemu občianstvu. Hlavným operátorom DGEF je Francúzsky úrad pre prisťahovalectvo a integráciu (OFII), ktorý sa podieľa na administratívnych, zdravotných a sociálnych opatreniach súvisiacich s integráciou cudzincov v riadnom postavení počas ich prvých rokov pobytu. Robí tak najmä zavádzaním kurzov francúzskeho jazyka podľa potrieb a štvordňovým občianskym školením.

---

³¹ Migrations, Famille et Vieillessement en Martinique:

https://www.ined.fr/fichier/s_rubrique/33749/mfv2.article.complet.martinique.fr.pdf

³² Atlas des populations immigrées en Martinique: <https://www.insee.fr/fr/statistiques/1293559>

Na miestnej úrovni mestá a departement Martinik uplatňujú národný integračný plán. Prefekt menuje departementálnych „integračných“ referentov spomedzi prefektúrneho zboru alebo riaditeľov hospodárstva, zamestnanosti, práce a solidarity (DEETS). Konkrétne opatrenia pre migrantov realizuje OFII, ktoré má pobočku na ostrove Guadeloupe spoločnú aj pre Martinik. **Základom je „Republikánska integračná zmluva“ (Contrat d’Intégration Républicaine – CIR)** na obdobie 5 rokov, ktorá zahŕňa:

- **individuálny pohovor** s poradcom na zhodnotenie potrieb a situácie migranta/utečenca;
- **4-dňové občianske školenie** v 5 tematických okruhoch: profil Francúzska, zdravie, zamestnanie, rodičovstvo, bývanie;
- **jazykový test** z francúzštiny;
- **povinné jazykové vzdelávanie** v rozsahu 100/200/400 alebo 600 hodín pre nečitateľov/nepísateľov;
- **záverečný pohovor** po občianskom a jazykovom školení na zhodnotenie výsledkov a nasmerovanie na lokálne služby, najmä v oblasti pracovnej integrácie.

Kľúčoví aktéri – stručný prehľad:

- **Územná delegácia Červeného kríža** – poradí v pobytových právach a podaniach, poskytuje sociálnu podporu a pomoc pri zabezpečení materiálnej pomoci (potravin, oblečenie), zápisoch detí do školy, bývaní a otázkach sociálneho zabezpečenia.
- **Le Mouvement du Nid** – bojuje proti systému prostitúcie a poskytuje podporu osobám v prostitúcii; pomáha s výstupom, administratívou, prístupom k zdravotnej starostlivosti, bývaní, spravodlivosti atď.
- **FORE** – miestne vzdelávacie centrum (od r. 1986) ponúkajúce širokú paletu kurzov vo Francúzskej Západnej Indii; v spolupráci s OFII najmä kurzy FLE (francúzština ako cudzí jazyk) pre migrantov a cudzincov.

- **Association Cellules en Mouvement** – lokálna organizácia vedená migrantmi (vznik cca pred 5 rokmi), ktorá zlepšuje životné podmienky migrantov na Martiniku, najmä osôb v nepravidelnom postavení.

Conclusion

Integrating migrants and refugees is a critical and complex issue that varies significantly across different regions. Slovakia, Austria, and Martinique each present unique challenges and approaches, revealing common themes of security-focused policies and the need for more inclusive strategies. Slovakia's defensive stance and legislative gaps, Austria's restrictive asylum and naturalization processes, and Martinique's economic reliance on immigration all highlight the necessity for comprehensive integration policies.

To foster social cohesion and fully harness the potential of migrant populations, it is essential to shift from short-term security measures to long-term inclusive strategies. Recognizing migrants as valuable societal contributors, enhancing political participation, and addressing specific local needs are crucial steps toward building resilient and inclusive communities. Effective integration policies will not only benefit migrants but also strengthen the social and economic fabric of the host countries.

Výzvy a prekážky integrácie

Integrácia migrantov a utečencov do hostiteľských spoločností prináša množstvo výziev – pre novoprišielcov, ktorí si budujú život odznova, aj pre aktérov, ktorí integráciu podporujú. Hĺbkové rozhovory s migrantmi a zapojenými aktérmi vo všetkých troch krajinách ukázali, že k primárnym problémom patria jazykové bariéry, kultúrne rozdiely, právne prekážky, prístup k vzdelávaniu a zamestnaniu a sociálne vylúčenie.

Výzva / prekážka	Rakúsko	Martinik	Slovensko
Jazykové bariéry	Ťažkosti s nemčinou obmedzujú prístup k službám a sociálnym kontaktom.	Dominantná francúzština sťažuje komunikáciu, prístup k službám aj zamestnaniu.	Zložitosť slovenčiny brzdí prístup k základným službám.
Kultúrne rozdiely	Zápas s normami spoločnosti a miestnym xenofóbnym nastavením.	Osobitosti migrantov vedú ku kultúrnemu treniu a nedorozumeniam.	Ťažšie prispôsobenie sa zvykom; odpor najmä vo vidieckych oblastiach.
Právne prekážky / obmedzenia	Frustrácia z byrokracie a prekážok pri legalizácii pobytu.	Zložité imigračné procesy a občasná rasová zaujatosť komplikujú prístupy k právam.	Ťažkosti so získaním povolení na prácu a nekonzistentná implementácia politík.
Prístup k vzdelávaniu / zamestnaniu	Nedostatky v jazyku obmedzujú študijné aj pracovné možnosti.	Problém s uznávaním kvalifikácií vedie k nedostatočnému uplatneniu.	Slabé uznávanie zahraničných kvalifikácií znižuje pracovné vyhliadky.
Sociálne vylúčenie	Pocity odcudzenia a stigmy znižujú občiansku participáciu.	Predsudky a ľahostajnosť bránia vytváraniu sietí a komunitných väzieb.	Sociálna izolácia novoprišielcov pre exkluzívne komunitné podujatia.

Ďalšie výzvy	—	Rodinné povinnosti komplikujú integračné skúsenosti.	Rodinné povinnosti komplikujú integračné skúsenosti.
--------------	---	--	--

Táto tabuľka zvyrazňuje kľúčové témy: jazykové bariéry, kultúrne rozdiely, právne limity, prístup k vzdelávaniu a práci a sociálne vylúčenie, pričom ponúka aj špecifiká v jednotlivých kontextoch. Zároveň upozorňujeme, že ide len o časť problémov, s ktorými sa migranti v praxi stretávajú; individuálne skúsenosti sa výrazne líšia podľa osobnej situácie, zázemia a dostupnej sociálnej podpory. Pre úplné pochopenie odporúčame pozrieť si plnú správu nižšie.

RAKÚSKO

Rakúsko ako hostiteľská krajina pre významný počet migrantov a utečencov čelí zásadnej úlohe: zabezpečiť účinnú integráciu. Tento proces je však spojený s množstvom výziev a prekážok, ktoré dopadajú nielen na novoprišielcov, ale aj na zainteresovaných aktérov – štátne inštitúcie, neziskové organizácie a členov komunít.

I. Jazykové bariéry

Jazyková zdatnosť patrí medzi najvýraznejšie výzvy, ktorým migranti a utečenci v Rakúsku čelia. Všetci opýtaní z rôzneho prostredia zdôraznili, aké ťažké je fungovať v každodennom živote bez zvládnutia nemčiny. Obmedzená schopnosť dorozumieť sa sťažuje prístup k základným službám, komplikuje komunikáciu s úradmi a brzdí vytváranie sociálnych väzieb v komunite.

Jazykové bariéry zároveň brzdia vzdelávacie a pracovné príležitosti. Mnohí migranti sa pre nízku úroveň nemčiny nedostanú do vzdelávacích programov ani na pracovné pohovory, kde je jazyk často podmienkou. Nedostatok komunikačných zručností tak prehľbuje pocity izolácie, oslabuje schopnosť obhajovať svoje práva a potreby a udržiava závislosť od sociálneho systému, čo celkovo brzdí integračný proces.

II. Kultúrne rozdiely

Kultúrne rozdiely ďalej komplikujú prostredie integrácie. Novoprišielci môžu mať ťažkosti porozumieť a prispôbiť sa spoločenským normám, hodnotám a zvyklostiam hostiteľskej krajiny. Rozhovory ukázali, že rozdielne tradície často vedú k nedorozumeniam a pocitom odcudzenia. Odpor zo strany časti miestnej populácie zvyšuje nedôveru a napätie. Takéto

kultúrne trenie môže prerastať do xenofóbie a diskriminácie a vytvárať bariéry, ktoré oslabujú sociálnu súdržnosť.

III. Právne prekážky

Orientácia v právnom prostredí predstavuje pre migrantov a utečencov v Rakúsku ďalšiu významnú prekážku. Mnohí opísali frustráciu z byrokratickej náročnosti imigračných pravidiel a procesov získavania legálneho pobytu. Dlhé lehoty, rozsiahla administratíva a prísne kritériá robia z podávania žiadostí vyčerpávajúcu skúsenosť, ktorá negatívne dopadá aj na duševné zdravie. Neustále zmeny v legislatíve navyše zvyšujú neistotu a zmätok. V takých podmienkach sú zraniteľné skupiny náchylnejšie na zneužitie a riziko podvodných „zrýchlených“ služieb.

IV. Prístup k vzdelávaniu a zamestnaniu

Prístup k vzdelaniu a práci je kľúčový pre úspešnú integráciu, pretože podporuje ekonomickú samostatnosť a zmysel pre spolupatričnosť. Do týchto oblastí však stojí v ceste viacero prekážok. Jazykové nedostatky výrazne obmedzujú vstup do vzdelávania, kde sa často vyžaduje znalosť nemčiny. Ďalším problémom je uznávanie zahraničných diplomov a kvalifikácií, ktoré komplikuje vstup na trh práce. Výsledkom je nevyužitý potenciál mnohých ľudí, prehľbovanie chudoby a nezamestnanosti v znevýhodnených komunitách. Bariéry môže posilňovať aj diskriminácia pri prijímaní do zamestnania.

V. Sociálne vylúčenie

Sociálne vylúčenie zostáva pre mnohých migrantov a utečencov v Rakúsku zásadným problémom. Spoločenské štruktúry a zaužívané praktiky môžu tvoriť implicitné či explicitné bariéry integrácie. Pocity odcudzenia prehľbuje nevedomosť a predsudky, ktoré prehľbujú priepasť medzi etnickými a kultúrnymi skupinami. Dôsledky presahujú osobnú izoláciu – znižujú občiansku participáciu a účasť na komunitnom živote. Keď sa marginalizovaní ľudia pre stigmú a odmietanie sťahujú z verejného priestoru, ubúda príležitostí na zmysluplný kontakt a kultúrnu výmenu. To živí konfrontačné naratívy a resentment a ešte viac prehľbuje deliace čiary medzi hostiteľskou spoločnosťou a novoprišielcami.

RAKÚSKO

Rakúsko ako hostiteľská krajina pre významný počet migrantov a utečencov čelí zásadnej úlohe: zabezpečiť účinnú integráciu. Tento proces je však spojený s množstvom výziev a prekážok, ktoré dopadajú nielen na novoprišielcov, ale aj na zainteresovaných aktérov – štátne inštitúcie, neziskové organizácie a členov komunít.

I. Jazykové bariéry

Jazyková zdatnosť patrí medzi najvýraznejšie výzvy, ktorým migranti a utečenci v Rakúsku čelia. Všetci opýtaní z rôzneho prostredia zdôraznili, aké ťažké je fungovať v každodennom živote bez zvládnutia nemčiny. Obmedzená schopnosť dorozumieť sa sťažuje prístup k základným službám, komplikuje komunikáciu s úradmi a brzdí vytváranie sociálnych väzieb v komunite.

Jazykové bariéry zároveň brzdia vzdelávacie a pracovné príležitosti. Mnohí migranti sa pre nízku úroveň nemčiny nedostanú do vzdelávacích programov ani na pracovné pohovory, kde je jazyk často podmienkou. Nedostatok komunikačných zručností tak prehĺbuje pocity izolácie, oslabuje schopnosť obhajovať svoje práva a potreby a udržiava závislosť od sociálneho systému, čo celkovo brzdí integračný proces.

II. Kultúrne rozdiely

Kultúrne rozdiely ďalej komplikujú prostredie integrácie. Novoprišielci môžu mať ťažkosti porozumieť a prispôbiť sa spoločenským normám, hodnotám a zvyklostiam hostiteľskej krajiny. Rozhovory ukázali, že rozdielne tradície často vedú k nedorozumeniam a pocitom odcudzenia. Odpor zo strany časti miestnej populácie zvyšuje nedôveru a napätie. Takéto kultúrne trenie môže prerásť do xenofóbie a diskriminácie a vytvárať bariéry, ktoré oslabujú sociálnu súdržnosť.

III. Právne prekážky

Orientácia v právnom prostredí predstavuje pre migrantov a utečencov v Rakúsku ďalšiu významnú prekážku. Mnohí opísali frustráciu z byrokratickej náročnosti imigračných pravidiel a procesov získania legálneho pobytu. Dlhé lehoty, rozsiahla administratíva a prísne kritériá robia z podávania žiadostí vyčerpávajúcu skúsenosť, ktorá negatívne dopadá aj na duševné zdravie. Neustále zmeny v legislatíve navyše zvyšujú neistotu a zmätok. V takých podmienkach sú zraniteľné skupiny náchyľnejšie na zneužitie a riziko podvodných „zrýchlených“ služieb.

IV. Prístup k vzdelávaniu a zamestnaniu

Prístup k vzdelaniu a práci je kľúčový pre úspešnú integráciu, pretože podporuje ekonomickú samostatnosť a zmysel pre spolupatričnosť. Do týchto oblastí však stojí v ceste viacero prekážok. Jazykové nedostatky výrazne obmedzujú vstup do vzdelávania, kde sa často vyžaduje znalosť nemčiny. Ďalším problémom je uznávanie zahraničných diplomov a kvalifikácií, ktoré komplikuje vstup na trh práce. Výsledkom je nevyužitý potenciál mnohých ľudí, prehľbovanie chudoby a nezamestnanosti v znevýhodnených komunitách. Bariéry môže posilňovať aj diskriminácia pri prijímaní do zamestnania.

V. Sociálne vylúčenie

Sociálne vylúčenie zostáva pre mnohých migrantov a utečencov v Rakúsku zásadným problémom. Spoločenské štruktúry a zaužívané praktiky môžu tvoriť implicitné či explicitné bariéry integrácie. Pocity odcudzenia prehľbuje nevedomosť a predsudky, ktoré prehľbujú priepasť medzi etnickými a kultúrnymi skupinami. Dôsledky presahujú osobnú izoláciu – znižujú občiansku participáciu a účasť na komunitnom živote. Keď sa marginalizovaní ľudia pre stigmú a odmietanie sťahujú z verejného priestoru, ubúda príležitostí na zmysluplný kontakt a kultúrnu výmenu. To živí konfrontačné naratívy a resentment a ešte viac prehľbuje deliace čiary medzi hostiteľskou spoločnosťou a novoprišelcami.

SLOVENSKO

Migrácia na Slovensko prináša množstvo výziev, ktoré výrazne ovplyvňujú integračný proces novoprišelcov – potvrdzujú to rozhovory s migrantmi aj so zainteresovanými aktérmi integrácie. Hlavné bariéry tvoria jazyková zdatnosť, kultúrne rozdiely, orientácia v byrokracii, prístup k vzdelávaniu a zamestnaniu a sociálna izolácia.

I. Jazykové bariéry

Jazyk je pre mnohých migrantov na Slovensku kľúčovou prekážkou. Viacerí opýtaní zdôraznili, že zložitosť slovenčiny výrazne sťažuje každodennú komunikáciu a obmedzuje prístup k základným službám, ako sú zdravotná starostlivosť či vzdelávanie. Nedostatočná znalosť jazyka zvyšuje zraniteľnosť – najmä pri situáciách, kde je potrebné presné porozumenie – a vedie k závislosti od miestnych, ktorí sa vedia dorozumieť.

II. Kultúrne rozdiely

Kultúrne odlišnosti môžu viesť k nedorozumeniam a brzdiť integráciu. Mnohí účastníci opisovali ťažkosti s prispôbením sa slovenským zvykom a spoločenským normám, čo prinášalo pocity nepochopenia či marginalizácie. V mestách – hoci bývajú rozmanitejšie –

môže dochádzať k stretu otvorenosti s lokálnymi tradíciami; vidiecke regióny zas často vykazujú odpor k zmenám, čo novoprišielcom sťažuje nadväzovanie vzťahov.

III. Orientácia v byrokracii

Respondenti často vyjadrovali frustráciu zo zložitosti byrokratických procesov. Opakované témy boli ťažkosti pri získaní pracovných povolení, v právnom rámci pobytových konaní a pri registrácii do systému zdravotnej starostlivosti. Neistotu zvyšuje aj nekonzistentná implementácia politik, najmä keď migranti nepoznajú miestne administratívne postupy.

IV. Prístup k vzdelávaniu a zamestnaniu

Mnohým migrantom stojí v ceste k práci a vzdelaniu viacero prekážok. Rozdiely v uznávaní zahraničných kvalifikácií výrazne obmedzujú pracovné vyhliadky, a tak sú mnohí nútení prijímať pozície hlboko pod úrovňou svojich zručností. Nedostatočná znalosť jazyka zároveň znižuje prístup k tréningom a vzdelávacím príležitostiam potrebným pre kariérny postup.

V. Rodinné povinnosti

Prítomnosť závislých členov rodiny pridáva integrácii ďalšiu vrstvu náročnosti. Časté sú obavy z vyvažovania pracovných záväzkov s rodinnými povinnosťami, najmä ak deti vstupujú do slovenského školského systému. Nedostatok podporných sietí tieto ťažkosti znásobuje a vedie k pocitom preťaženia a izolácie.

VI. Negatívne vnímanie a stereotypy

Diskriminácia a predsudky predstavujú významnú bariéru integrácie. Mnohí opísali skúsenosti s negatívnymi stereotypmi či priamou xenofóbiou, ktoré komplikujú zapájanie sa do miestnych komunít. Dezinformácie a mylné predstavy o migrantoch vytvárajú rozdelenú atmosféru a sťažujú novoprišielcom, aby sa cítili prijatí a vážení. To následne podporuje sociálne vylúčenie a brzdí vytváranie pozitívnych komunitných väzieb.

VII. Sociálna izolácia

Rozšírenou skúsenosťou migrantov je sociálna izolácia. Nedostatok sociálnych sietí vedie k pocitom odcudzenia, obzvlášť v menej rozmanitých prostrediach. Niektorí uvádzali, že spoločenské a komunitné podujatia pôsobia exkluzívne či nepriateľsky, čo sťažuje vytváranie zmysluplných kontaktov a začlenenie do miestnej kultúry. Výsledkom je začarovaný kruh stiahnutia sa, ktorý ešte viac prehľbuje bariéry integrácie a sociálnej súdržnosti.

Príklady dobrej praxe a úspešné príbehy

Keď migrácia a vysídľovanie naďalej menia demografické mapy sveta, krajiny ako Rakúsko, Martinik a Slovensko sa stávajú dôležitými cieľovými destináciami pre migrantov a utečencov. Každá z nich zavádza rozličné inovatívne a adaptívne integračné programy, ktoré premieňajú výzvy novoprišielcov na príležitosti pre vzájomný rast a kultúrne obohatenie. Dôraz na **osvojovanie jazyka, odbornú prípravu, spoluprácu s komunitou a cielené iniciatívy pre mládež** ukazuje, že účinná integrácia nie je iba o zabezpečení základných potrieb, ale o vytváraní prostredia, v ktorom môžu migranti a utečenci **prosperovať, prispievať** a budovať bohaté **medzikultúrne väzby**.

RAKÚSKO

Rakúsko je už dlho cieľom migrantov a utečencov hľadajúcich bezpečie a príležitosti v Európe. Na podporu ich úspešného začlenenia vzniklo široké spektrum inovatívnych programov a iniciatív. Integrácia v Rakúsku je **viacrozmerná** – spája štruktúrované programy, **odborné vzdelávanie, zapojenie komunity a cielené aktivity pre mládež**. Príklady dobrej praxe ukazujú, že úspech nespočíva len v “ubytovaní” nových príchodov, ale v **aktívnom vytváraní podmienok**, aby mohli rásť a zapájať sa.

I. Štruktúrovaná jazyková výučba a mentoring

Jednou z najväčších prekážok pre migrantov v Rakúsku je jazyk. Ako účinné riešenie sa osvedčila **kombinácia formálnej jazykovej výučby s mentorskou podporou**. Programy prepájajú triednu výučbu s **neformálnym konverzačným tréningom**, vďaka čomu si účastníci rozvíjajú kľúčové jazykové zručnosti a zároveň **rozširujú sociálne siete**.

Prípadová štúdia: Mentoring v jazykovom vzdelávaní

*Pozoruhodný úspech pochádza od účastníka, ktorý nastúpil do **stupňovaného jazykového programu** zameraného na postupné učenie. Program kombinoval **interaktívne hodiny s týždennými stretnutiami** s mentorom – rodeným hovoriacim. Už v priebehu niekoľkých mesiacov sa mentee posunul od zápasu so základmi nemčiny k **úspešnému prijatiu na renomovanú rakúsku***

univerzitu. Tento rýchly progres ukazuje, akú kľúčovú úlohu zohráva **personalizovaná podpora a štruktúrované prostredie** pri prekonávaní jazykových bariér.

Kľúčové faktory úspechu:

- **Individualizovaný mentoring:** budovanie dôvery medzi mentorom a mentee; zároveň sprostredkovanie kultúrnych nuáns a bežného života v Rakúsku.
- **Zapojenie komunity:** podpora interakcie medzi migrantmi a miestnymi, čím sa posilňuje medzikultúrna výmena a znižujú pocity izolácie.

Cielené odborné vzdelávanie a učňovské programy

Popri osvojovaní jazyka zohráva kľúčovú úlohu aj **cielené odborné vzdelávanie a učňovské schémy**, ktoré migrantov vybavujú zručnosťami potrebnými na uplatnenie na rakúskom trhu práce. Tieto programy sa navrhujú **s ohľadom na dopyt lokálneho trhu**, aby účastníci odchádzali s **relevantnými a uplatniteľnými zručnosťami**.

Prípadová štúdia: Učňovské iniciatívy

Viacerí účastníci potvrdili **transformačný dopad prispôbených odborných programov**. Jedna účastníčka opísala, ako jej cielené vzdelávanie umožnilo získať praktické zručnosti v odbore s vysokým dopytom. Po ukončení učňovskej prípravy si našla **stabilné zamestnanie**, čo zlepšilo jej finančnú situáciu, posilnilo **sebadôveru** a pocit **spolupatričnosti** v komunite.

Faktory účinnosti týchto programov:

- **Šité na mieru (Tailored Training):** Programy vznikajú v spolupráci s miestnymi podnikmi, prispôbujú sa ich konkrétnym potrebám a často zabezpečujú **umiestnenie absolventov**.
- **Prax z reálneho prostredia (Hands-On Experience):** Priama pracovná skúsenosť učňov urýchľuje učenie a podporuje **profesionálnu integráciu**.

Komunitou vedené integračné iniciatívy

Popri formálnych programoch sa ako kľúčové pre posilňovanie sociálnej súdržnosti a integrácie ukazujú **zdola vedené, komunitné iniciatívy**. Keďže ich navrhujú a realizujú priamo ľudia, ktorých sa integrácia týka, majú často silnejšiu odozvu u migrantov a lepšie reflektujú miestne potreby.

Príklady aktivít: jazykové kaviarne a buddy programy, komunitné kuchyne a trhy, zdieľané dielne (repair café), susedské mediácie a kultúrne podujatia s QR príbehmi tvorcov.

Prípadová štúdia: Sériá komunitných „potluck“ večerí

Silným príkladom je mesačná séria **potluck** večerí, ktorú odštartovala skupina utečencov. Na stretnutia pozývali miestnych, aby ochutnali tradičné jedlá a zároveň viedli otvorený rozhovor o svojich skúsenostiach. Úspech ukázal silu **zdieľaného zážitku** – účasť rástla z mesiaca na mesiac. Iniciatíva sa postupne rozšírila na širšie komunitné aktivity, ako **komentované prechádzky mestom, knižné kluby** či **filmové premietania** – všetko s cieľom prepájať novoprišielcov s etablovanými obyvateľmi.

Kľúčové silné stránky komunitou vedených iniciatív:

- **Prirodzená medzikultúrna výmena:** uvoľnené prostredie, v ktorom sa ľudia spájajú nad rámec kultúrnych rozdielov.
- **Budovanie solidarity:** vzťahy, ktoré presahujú „toleranciu“ a smerujú k skutočnému prijatiu a porozumeniu.

Inovatívne prístupy k integrácii mládeže

Programy zamerané na konkrétne skupiny, najmä na mládež, zdôrazňujú význam **duševného zdravia** a **komunitnej podpory** v integračnom procese.

Prípadová štúdia: Horizon Project ASP Belong

Projekt pod vedením **Wandy Spahl** – **Horizon project ASP Belong** – využíva technológie na podporu **sociálnej hry** medzi dospievajúcimi utečencami. Vytvára interakčnú platformu, ktorá spája **rekreačné aj terapeutické** prvky, čím efektívne reaguje na otázky duševného zdravia a uľahčuje prechod mladých migrantov do nového prostredia.

Kľúčové faktory úspechu:

- **Holistická podpora:** popri sociálnych a vzdelávacích potrebách cieľi aj na **emocionálne a psychologické** potreby mladých utečencov.
- **Zapojenie cez technológie:** využíva platformy **blízke mladým**, aby uľahčil nadväzovanie kontaktov a poskytol kontinuálnu podporu.

In summary, effective integration programming comprises:

- Safe spaces for social interaction and relationship building.
- Holistic approaches addressing both social and emotional needs.
- Structured, supportive learning environments adapted to diverse backgrounds.
- Strategies to prevent and combat social exclusion.
- Grassroots engagement and community mobilization.

These insights underline the importance of collaboration between government, communities, and migrants themselves in creating an inclusive society that values diversity as a strength rather than a challenge.

MARTINIK

Martinik sa stal oporným bodom pre migrantov a utečencov hľadajúcich útočisko a nový začiatok. Integrácia novoprišielcov do pestrej mozaiky miestnych kultúr a komunít je multidimenzionálne úsilie, postavené na inovatívnych programoch a iniciatívach. Od odbornej prípravy cez komunitné zapájanie až po vzdelávanie – tieto príklady dobrej praxe ukazujú, že úspešná integrácia nie je len o privítaní nových ľudí, ale o vytváraní prostredia, v ktorom môžu skutočne prosperovať.

Posilňovanie prostredníctvom lokálnych workshopov a tréningov zručností

Jedným zo základných pilierov integrácie na Martiniku je dôraz na praktický rozvoj zručností. Praktické workshopy dávajú ľuďom uplatniteľné zručnosti a tým uľahčujú plynulejší vstup na miestny trh práce.

Prípadová štúdia: Iniciatíva „Clothing Workshop“

Úspešný príklad prináša **odevný workshop**, ktorý viedla miestna krajčírka **Mayala Magali**. Iniciatíva priťahla účastníkov z rôzneho prostredia; naučili sa **praktické krajčírsk**e zručnosti a zároveň si vytvorili priateľstvá s rovesníkmi. Mnohí si tak **zvýšili uplatniteľnosť na trhu práce**, čo im citelne uľahčilo prechod do miestnej komunity.

Kľúčové faktory úspechu:

- **Rozvoj zručností:** účastníci získali **praktickú skúsenosť** a prispôbili si schopnosti potrebám lokálneho trhu práce.
- **Sociálne prepojenia:** workshop vytvoril **kamarátsku atmosféru**, v ktorej si novoprišielci budovali zmysluplné vzťahy s etablovanými obyvateľmi.

Vzdelávanie ako nástroj integrácie

Vzdelávanie je na Martiniku ústredným prvkom integračného príbehu. Mnohí respondenti zdôraznili, že učenie otvára cestu k zamestnaniu a stabilite pre migrantov a utečencov – či už prostredníctvom jazykových kurzov, rekvalifikácií alebo pokračujúceho vzdelávania, ktoré uľahčuje vstup na trh práce a dlhodobé začlenenie do komunity.

Prípadová štúdia: Úspech cez vzdelávanie

Respondentka č. 8 opísala príbeh viacerých žien, ktoré po absolvovaní **kurzov šitia** získali pracovné miesta v miestnych podnikoch. Tento hmatateľný výsledok nielen potvrdil účinnosť vzdelávacích príležitostí, ale aj **posilnil účastníčky**, aby sa aktívne zapájali do života komunity.

Faktory úspechu:

- **Cielené vzdelávacie programy:** *workshopy prispôsobené konkrétnym potrebám účastníčok zabezpečili, že si osvojili **relevantné kompetencie a zručnosti**.*
- **Podporné siete:** *prostredie, v ktorom sa účastníčky **navzájom mentorujú** a zdieľajú skúsenosti, posilňuje učenie aj **súdržnosť komunity**.*

Podpora vzájomného porozumenia a medzikultúrnej výmeny

Opakujúcim sa motívom vo feedbacku zainteresovaných aktérov je význam budovania prepojení – medzi migrantmi a utečencami z rôznych prostredí navzájom, aj s miestnymi komunitami. Takéto premostenie znižuje predsudky, uľahčuje výmenu skúseností a posilňuje spolupatričnosť, čo je kľúčové pre trvalú a obojstranne prínosnú integráciu.

Prípadová štúdia: Pestovanie kultúrnych prepojení

Dôraz na posilňovanie vzájomného porozumenia sa stal **motorom integračných snáh**. Mnohí respondenti vyzdvihli hodnotu pevných väzieb medzi migrantmi a miestnymi, ktoré vytvárajú atmosféru **rešpektu a prijatia**. Tento prístup priniesol viditeľné výsledky, napríklad:

- **Spoločné projekty:** *iniciatívy prepájajúce rôzne kultúrne skupiny cez **zdieľané záujmy** – umenie, jedlo či komunitnú službu – prehľbujú vzťahy a porozumenie.*
- **Spoločenské podujatia a stretnutia:** *organizované akcie, ktoré **oslavujú rozmanitosť**, odbúravajú bariéry, podporujú medzikultúrny dialóg a vedú k trvalým priateľstvám.*

Zhrnutie (Martinik)

Úspešná integrácia migrantov a utečencov na Martiniku zdôrazňuje význam:

- Posilňovania jednotlivcov cez praktické workshopy a odborné školenia.

- Investícií do vzdelávania ako základu komunitného zapojenia a zamestnatel'nosti.
- Podpory vzájomného porozumenia a medzikultúrnej výmeny, ktorá buduje pocit spolupatričnosti.

Tieto postrehy vyzdvihujú spoluprácu štátu, miestnych organizácií a samotných komunít pri tvorbe inkluzívnej spoločnosti, ktorá vníma rozmanitosť ako prínos, nie problém. Zo získaných skúseností je zrejmé odhodlanie budovať mosty a posilňovať väzby v mnohvrstvej spoločnosti Martiniku.

SLOVENSKO

Slovensko sa stáva čoraz relevantnejšou destináciou pre ľudí hľadajúcich ochranu a príležitosti v Európe. V reakcii na to vznikol rad inovatívnych integračných programov a iniciatív, ktoré uľahčujú adaptáciu novoprišielcov do spoločnosti. Integrácia migrantov a utečencov na Slovensku zahŕňa štruktúrované prístupy – osvojovanie jazyka, pracovné tréningy, komunitné zapájanie a cielené iniciatívy pre mládež. Tieto príklady dobrej praxe potvrdzujú, že efektívna integrácia znamená vytvárať podporné prostredia, v ktorých môžu novoprišielci prosperovať a prispievať.

Štruktúrovaná jazyková výučba a kultúrne ponorenie

Osvojovanie slovenčiny je pre mnohých migrantov zásadnou prekážkou. Ako účinné sa osvedčili komunitne podporované jazykové programy spojené s kultúrnym ponorením. Programy sa nesústredia len na výučbu jazyka, ale zároveň prepájajú účastníkov s miestnymi tradíciami a zvykmi, čím podporujú hlbšiu sociálnu integráciu.

Prípadová štúdia: Jazykový program s kultúrnou výmenou

*Silný úspech priniesla komunitná jazyková iniciatíva, ktorá spája **výučbu slovenčiny s ponorením do slovenskej kultúry**. Jedna účastníčka opísala, ako jej zapojenie do **rodinných osláv a miestnych festivalov** výrazne urýchlilo napredovanie v jazyku a*

posilnilo sebavedomie v spoločenských situáciách. Program ukazuje, že prepojenie jazykovej výučby s **autentickými kultúrnymi zážitkami** prináša rýchle a trvalé výsledky.

Kľúčové faktory úspechu:

- **Kultúrne zapojenie:** Účasť na tradíciách a podujatiach podporuje nielen učenie jazyka, ale aj **vzájomné porozumenie**.
- **Rovesnícka podpora:** Prepojenie s **miestnymi rodinami** vytvára bezpečné prostredie na tréning a spätnú väzbu.

Cielený profesijný rozvoj a mentoringové programy

Popri osvojovaní jazyka zohrávajú zásadnú úlohu aj cielené programy profesijného rozvoja a mentoringu, ktoré migrantom pomáhajú zorientovať sa na slovenskom trhu práce. Tieto iniciatívy sa navrhujú v súlade s potrebami miestneho zamestnávania, vďaka čomu si účastníci osvojujú relevantné zručnosti a budujú profesionálne siete.

Prípadová štúdia: Mentoring pre profesionálov

Migrant z Kirgizska opísal, ako sa **štruktúrovaný mentoringový program** stal zlomovým bodom v jeho kariére. Spočiatku mal problém nájsť vhodné zamestnanie, no vďaka usmerneniu a podpore **lokálneho mentora z odboru** napokon získal pozíciu **account manažéra**. Príbeh ukazuje, že cielený profesijný rozvoj môže zásadne zmeniť kariérnu trajektóriu.

Kľúčové faktory úspechu:

- **Cielené vedenie:** Mentoring od skúsených profesionálov pomáha migrantom efektívne sa orientovať na trhu práce.
- **Sieťovanie:** Prepájanie s lokálnymi firmami a odvetvami **otvára dvere** k pracovným príležitostiam.

Komunitou vedené podporné iniciatívy

Zdola vedené aktivity miestnych organizácií sú na Slovensku kľúčové pre posilňovanie sociálnej súdržnosti a integrácie. Rezonujú s migrantmi, pretože ich vytvárajú ľudia, ktorí poznajú integračné výzvy z prvej ruky.

Prípadová štúdia: Miestne podporné siete

V mestách ako **Nitra** a **Dunajská Streda** zohrali komunitou vedené integračné iniciatívy zásadnú úlohu pri prepájaní migrantov s miestnymi. Účastníci uvádzali, že vďaka zapojeniu do **záujmových klubov** sa cítia menej izolovaní. Napríklad jedna španielska expatka opísala, že vstup do **mamičkovskej skupiny** jej poskytol opornú komunitu a uľahčil nadväzovanie priateľstiev pre ňu aj jej dcéru.

Silné stránky komunitou vedených iniciatív:

- **Budovanie vzťahov:** vytvárajú prirodzené prostredie pre medzikultúrnu výmenu a vznik priateľstiev.
- **Sociálne oporné systémy:** siete založené na spoločných záujmoch zmiernujú pocity osamelosti u novoprišielcov.

Inovatívne prístupy k integrácii mládeže

Programy zamerané na mládež zdôrazňujú, že **udržiavanie duševného zdravia** a **sociálna podpora** sú kľúčové zložky integrácie. Prakticky to znamená prepájať jazyk a školu s bezpečnými klubmi a mentormi, rovesníckymi skupinami, športom či tvorivými dielňami, aby mladí novoprišielci mali kde hovoriť, rásť a patriť.

Prípadová štúdia: Programy posilňovania a hry

Na základe inovatívnych stratégií vznikli **workshopy posilňujúce kompetencie** mladých utečencov, ktoré cielene podporujú **sociálnu hru**. Tieto iniciatívy spájajú rekreačné aktivity s nácvikom zručností, aby sa mladí cítili podporení počas prechodu a integrácie.

Kľúčové prvky úspechu:

- **Holistický rozvoj:** prepájanie voľnočasových a vzdelávacích potrieb vytvára vyváženú integračnú skúsenosť.
- **Zapojenie cez zábavu:** učenie založené na hre drží mládež v kontakte s programom a prirodzene podporuje vzťahy s rovesníkmi.
-

Zhrnutie (Slovensko): čo charakterizuje účinné integračné programy

- **Štruktúrované jazykové a kultúrne iniciatívy**, ktoré posilňujú sociálne väzby.
- **Cielený profesijný rozvoj a mentoring**, zvyšujúci uplatniteľnosť na trhu práce.
- **Komunitné, zdola vedené podporné siete**, zmierňujúce izoláciu.
- **Holistické programy pre mládež**, ktoré podporujú sociálne interakcie a duševnú pohodu.

Tieto zistenia podčiarkujú význam **spolupráce štátu, komunitných organizácií a samotných migrantov** pri tvorbe inkluzívnej spoločnosti, ktorá oslavuje rozmanitosť a naplno využíva prínos všetkých jej členov.

Záver

Integrácia migrantov a utečencov si vyžaduje **holistický a spolupracujúci prístup**, ktorý vníma rozmanitosť ako silu, nie ako problém. Úspešné príklady z Rakúska, Martiniku a Slovenska presvedčivo ukazujú, že **štruktúrované programy, komunitou vedené iniciatívy a cielená podpora** môžu spoločne vytvárať prostredie inklúzie a spolupatričnosti. Budovaním **bezpečných priestorov** pre sociálny kontakt, riešením **sociálnych aj emocionálnych potrieb** a podporou zapojenia cez **vzdelávanie a rozvoj zručností** tieto krajiny dokazujú, že keď komunity ťahajú za jeden povraz, otvára sa cesta k súdržnej spoločnosti.

Kľúčová bude **trvalá angažovanosť vlád, miestnych organizácií a samotných migrantov** – práve tá pomôže budovať mosty porozumenia a prijatia a napokon obohatí spoločenskú tkaninu pre všetkých.

Odporúčania na zlepšenie

V čoraz prepojenejšom svete sú účinné integračné politiky kľúčové pre súlad a inkluzívnosť. Nižšie uvádzame **konkrétne kroky** pre tvorcov politik, praktik-ov a lídrov komunít v **Slovensku, Rakúsku a na Martiniku** – tak, aby sa posilnila koordinácia, zlepšili služby a rozvíjala kultúrna senzitivita.

Spoločné odporúčania naprieč všetkými tromi kontextmi

- **Reforma politik a procesov**
  - zjednodušiť a aktualizovať postupy pre pobyt a migráciu, skrátiť lehoty, znížiť administratívnu záťaž.
- **Budovanie kapacít pracovníkov**
  - systematicky školiť pedagógov, sociálnych a zdravotných pracovníkov, úradníkov v témach: kultúrna kompetencia, trauma-informovaná prax, mediácia, práca s viacjazyčnosťou.
- **Medzirezortná spolupráca**
  - zriadiť jasné koordinačné mechanizmy (pracovné skupiny, jednotné kontaktné miesta), pravidelne zdieľať dáta a postupy medzi štátom, samosprávami a MVO.
- **Zapojenie komunity**
  - aktívne podporovať participáciu migrantov v miestnych združeniach, susedských iniciatívach a dobrovoľníctve; vytvárať bezpečné komunitné priestory.
- **Kultúrna senzitivita**
  - zahrnúť tréningy kultúrnej kompetencie do povinného vzdelávania profesií v kontakte s migrantmi; pracovať s tlmočníkmi a kultúrnymi mediátormi.
- **Osvetové a advokačné kampane**
  - posilňovať pozitívne naratívy o prínosoch migrácie, bojovať proti dezinformáciám, podporovať kontaktné programy „lokálni x novoprišelci“.

Špecifické odporúčania podľa krajín

Slovensko

- **Jazyk a kultúrna orientácia od prvej fázy**
  - štartovacie kurzy slovenčiny pre dospelých aj deti, prepojené s kultúrnym ponorením (mentor–rodina, školské tandemové triedy).
- **Psychosociálna podpora**
  - dostupné poradenské a psychologické služby, supervízia pre pracovníkov v teréne.
- **Participatívne riadenie**
  - zapájať migrantov do rozhodovania (poradné rady pri samosprávach, participatívne rozpočty), aby rástlo ich „agency“ a pocit spolupatričnosti.

Rakúsko

- **Monitoring a hodnotenie**
  - zber a analýza **disagregovaných dát** (vek, pohlavie, status, región) na hodnotenie dopadov integračných opatrení.
- **Cielená alokácia zdrojov**
  - rozdeľovať financie podľa potreby a očakávaného dopadu, s dôrazom na zraniteľné skupiny.
- **Spoločné zásahové tímy**
  - posilniť **joint task forces** naprieč rezortmi a MVO pre komplexné potreby (bývanie, zdravie, práca, vzdelávanie).

Martinik

- **Kultúrna senzitivita s dekoloniálnym pohľadom**
  - uznať historické súvislosti a ich vplyv na dnešné nerovnosti; zahrnúť ich do tréningov a praxe.
- **Jazyková podpora pre deti**
  - párovať miestnych a prisťahovalcov v triedach (buddy/tandem), rozšíriť FLE

(francúzština ako cudzí jazyk) podľa úrovne.

- **Prepojenie vzdelávania s trhom práce**
  - rozvíjať praktické kurzy a učňovské programy v sektoroch s nedostatkom pracovnej sily (napr. poľnohospodárstvo).
-

Záverečný rámec implementácie (3 kroky)

1. **Zjednodušiť prístup:** jednotné kontaktné miesta, jasné návody v cudzích jazykoch, rýchle orientačné kurzy.
2. **Podporiť prepojenia:** mentori, komunitné huby, školské a pracovné tandemy.
3. **Merat' a zlepšovať:** pravidelné reporty, spätná väzba používateľov služieb, úpravy programov podľa dát.

Týmito krokmi sa posilní sociálna súdržnosť, zvýši sa zamestnateľnosť alepší sa prístup k službám – pre migrantov **aj** pre hostiteľské komunity.

Konkrétne odporúčania

Pre tvorcov politik

- **Slovensko:** Zriadiť **centrálny integračný úrad**, ktorý bude koordinovať politiky medzi národnou a miestnou úrovňou.
- **Rakúsko:** Zaviesť **komplexné monitorovacie systémy** na hodnotenie dopadov integračných programov – pre vyššiu zodpovednosť a optimálne využitie zdrojov.
- **Martinik:** Vypracovať **kurikulum kultúrnej senzitivity** odrážajúce historické súvislosti a kriticky pracujúce s predsudkami spojenými s kolonializmom.

Pre praktik-ov (odborníkov v teréne)

- **Slovensko:** Dôsledne uplatňovať **protišikanózne politiky** v školách a vyčleniť financie na **špecializované poradenstvo** pre žiakov–migrantov čeliacich diskriminácii.
- **Rakúsko:** Poskytovať **mentoringové programy** prepájajúce migrantov s lokálnymi profesionálmi na podporu kariérneho rozvoja a umiestnenia na trhu práce.
- **Martinik:** Zaviesť **intenzívne jazykové kurzy** a podporu pre žiakov–migrantov vrátane **asistentov** ovládajúcich jazyky migrantov.

Pre komunity

- **Slovensko:** Budovať **miestne partnerstvá** medzi MVO, samosprávami a migrantskými organizáciami na tvorbu inkluzívnych programov a iniciatív.
- **Rakúsko:** Spustiť programy **susedských ambasádorov**, ktoré prepájajú novoprišelcov s etablovanými obyvateľmi cez medzikultúrne aktivity.
- **Martinik:** Organizovať **komunitné fóra a kultúrne festivaly**, ktoré oslavujú rozmanitosť a podporujú dialóg a porozumenie medzi kultúrnymi skupinami.

Hoci Rakúsko, Martinik a Slovensko zdieľajú spoločný cieľ zlepšovať integračné politiky a prax, čelia odlišným výzvam, ktoré si vyžadujú šité na mieru stratégie. Zameraním sa na špecifické potreby svojich migrantských populácií, využívaním osvedčených postupov z jednotlivých

kontextov a podporou kultúrnej senzitivity a komunitného zapojenia možno dosiahnuť účinnú integráciu naprieč týmito rozmanitými regiónmi.

Budúce smerovanie a príležitosti

Táto záverečná kapitola sa zameriava na vznikajúce trendy, výzvy a príležitosti v integrácii migrantov a utečencov v troch kontextoch. Analýzou aktuálnych poznatkov a možného vývoja identifikuje kľúčové oblasti pre ďalší výskum, inovácie a zásahy politik.

Ako spoločnosti zápasia s komplexnosťou migrácie, je nevyhnutné uznať ambície a potenciál migrantov. Úspešná integrácia prospieva jednotlivcom aj širšej komunite – posilňuje ekonomickú vitalitu a sociálnu súdržnosť. Skúsenosti z Rakúska, Slovenska a Martiniku zdôrazňujú témy ako pokračovanie vo vysokoškolskom štúdiu, podnikavosť, kariérny postup a potreba komunitného zapojenia. Tieto prvky odzrkadľujú odolnosť migrantov a zároveň poukazujú na kľúčovú úlohu inštitucionálnej podpory a medzisektorovej spolupráce.

Cieľom kapitoly je kriticky spracovať tieto trendy a naznačiť budúci vývoj, ktorý môže preformovať prostredie integrácie. Zahŕňa pomenovanie oblastí, kde je potrebný ďalší výskum, inovácie a politické zásahy. Vychádzajúc z prežitých skúseností migrantov a dôkazmi podloženej praxe ponúkame odporúčania použiteľné pre aktérov, ktorí chcú podporovať inkluzívne a spravodlivé integračné procesy.

Rakúsko

Vznikajúce trendy:

- **Vysokoškolské štúdium:** silná ambícia pokračovať v štúdiu; univerzity reagujú štipendiami a flexibilnými rozvrhmi.
- **Podnikanie a samostatná zárobková činnosť:** rastúci záujem zakladať vlastné podniky – potenciálny prínos pre ekonomiku.
- **Kariérny postup:** dopyt po povýšeníach a profesijnom raste naprieč odvetviami.
- **Občianska participácia:** záujem mať hlas pri formovaní integračných politik.
- **Medzikultúrny dialóg:** oceňuje sa, lebo prehľbuje vzájomné porozumenie.

- **Re-emigrácia / presídlenie:** časť ľudí zvažuje návrat podľa osobných či geopolitických okolností.

Príležitosti:

- **Vzdelávacie dráhy:** programy vysokých škôl zamerané na potreby migrantov.
- **Podpora podnikania:** inkubátory a mikrofondy pre začínajúcich podnikateľov.
- **Mentoring:** štruktúrované vedenie a tréning podporujú kariérny rast.

Možné smerovania a odporúčania:

- **Digitálna gramotnosť:** tréning využívania technológií pre lepší prístup k vzdelaniu, zdravotnej starostlivosti a práci.
- **Dátami riadené politiky:** analytika na informované rozhodovanie a cieleňú alokáciu zdrojov.
- **Platforma príbehov:** digitálny priestor pre zdieľanie migračných príbehov – budovanie komunity aj zdroj pre výskum.

Slovensko

Podobné trendy ako v Rakúsku:

- **Dátami podložené rozhodovanie:** rastúci dôraz na zber a analýzu integračných dát.
- **Medzisektorové partnerstvá:** spolupráca verejného, súkromného a tretieho sektora.
- **Posilňovanie mládeže:** zapájanie mladých do tvorby politík pre diverzitu pohľadov a inovácie.

Príležitosti:

- **Rozšírený výskum:** kontinuálne mapovanie skúseností migrantov ako základ pre prax.
- **Podpora start-upov:** inkubácia podnikania migrantov ako motor lokálnej ekonomiky.

Možné smerovania a odporúčania:

- **Integračné online platformy:** jednotný vstup k informáciám a službám šitým na mieru.
- **Kultúrna výmena:** programy prepojenia komunít znižujúce napätie a stereotypy.
- **Podpora práce na diaľku:** rozširovať digitálne pracovné príležitosti a tréningy.

Martinik

Vznikajúce trendy:

- **Digitálna gramotnosť:** kľúčová zručnosť – podobne ako v Rakúsku a na Slovensku.
- **Dištančné vzdelávanie:** dostupné modely pre jazykové kurzy a rekvalifikácie.
- **Interdisciplinárne partnerstvá:** spolupráca naprieč sektormi pri navrhovaní integračných opatrení.

Príležitosti:

- **Udržateľnosť a zelené pracovné miesta:** prepájanie sociálnej rovnosti s environmentálnymi cieľmi.
- **Líderstvo mládeže:** posilnenie mladých migrantov ako nositeľov inovácií.

Možné smerovania a odporúčania:

- **Digitálne platformy príbehov:** zviditeľňovanie naratívov migrantov, posilnenie komunity a zdroj pre výskum.
- **Rozšírená spolupráca:** sieťovanie s globálnymi organizáciami pre transfer poznatkov a dobrej praxe.

Spoločný rámec

Napriek rozdielom majú Rakúsko, Slovensko a Martinik spoločné výzvy aj príležitosti. **Digitálna gramotnosť, medzikultúrna výmena a podnikavosť** sa objavujú naprieč regiónmi. Odozva však musí zohľadniť **lokálne kontexty**, kultúrne špecifiká a potreby komunít – vyžaduje si **šité na mieru** stratégie.

Ako budú tieto krajiny svoje prístupy ďalej vyladzovať, musia zostať **bdelé a adaptívne** voči novým trendom. Uznávaním prekážok a využívaním príležitostí môžu aktéri lepšie podporiť integračnú cestu migrantov a utečencov. Budúci výskum by sa mal sústrediť na **inovatívne praxe**, ktoré prepájajú komunitných aktérov, **využívajú technológie** a podporujú **zmeny politik** smerom k inkluzívnej a spravodlivej integrácii.

Závěrečné zhrnutie

Na celom svete sú ľudia neustále v pohybe – hľadajú bezpečie, stabilitu a príležitosti na lepší život. Migrácia nie je len štatistika; stelesňuje ľudské životy, ambície a neraz aj hlboké zápasy. Táto správa osvetľuje komplexné výzvy, ktorým čelia migrantské a utečenecké komunity najmä na Slovensku, v Rakúsku a na Martiniku. Zdôrazňuje kľúčovú úlohu účinných integračných politík a prináša ucelené porozumenie mnohovrstvej povahy tejto témy. Ak chceme budovať inkluzívnu spoločnosť, potrebné sú trvalé úsilie, pevné odhodlanie a koordinovaná spolupráca všetkých zúčastnených aktérov.

Kľúčovým poznatkom správy je nevyhnutnosť uznať a využívať rozmanité príspevky, ktoré migranti a utečenci prinášajú hostiteľským spoločnostiam. Príliš často ich prekrývajú negatívne stereotypy a obavy. Napriec výpovedami miestnych obyvateľov, podnikateľov aj tvorcov politík sa zreteľne ukazuje, že novoprišelci sú nepostrádateľní pri dopĺňaní pracovnej sily v sektoroch ako zdravotníctvo či poľnohospodárstvo – kľúčových pre ekonomickú stabilitu mnohých komunít. Migranti neprinášajú len špecifické zručnosti a pohľady; vnášajú aj kultúrnu vitalitu, ktorá obohacuje spoločenskú tkaninu a stimuluje rast. Je potrebné posunúť spoločenský naratív od vnímania hrozieb k rozpoznaní príležitostí. Zvýraznením početných prínosov inklúzie môžu všetci lepšie oceniť zásadnú úlohu migrantov a utečencov pri formovaní prosperujúcej a dynamickej budúcnosti.

Zistenia správy zároveň podčiarkujú význam senzitivizácie a kultúrnej uvedomelosti u profesionálov, ktorí s migrantmi denne prichádzajú do kontaktu – učiteľiek a učiteľov, zdravotníkov, sociálnych pracovníkov. Práve títo „prví na línii“ výrazne ovplyvňujú integračný proces. Posilnenie ich kultúrnej kompetencie a empatie môže zásadne zlepšiť skúsenosť novoprišelcov pri navigovaní často zložitých systémov. Štruktúrované školenia, komunitné workshopy a medziprofesijné vzdelávanie sú účinnými nástrojmi na budovanie porozumenia, súcitu a odbornosti – a tým aj dôležitých sietí podpory, ktoré novoprišelcom uľahčujú adaptáciu.

Rovnako zásadné je venovať sa systémovým bariéram integrácie. Migranti bežne narážajú na jazykové ťažkosti, kultúrne nedorozumenia, právne prekážky, obmedzený prístup k zdrojom a rozšírené sociálne vylúčenie – to všetko brzdí ich rozkvet v novom prostredí. Tvorcovia politík by mali uprednostniť komplexné reformy: zjednodušiť byrokratické procesy, rozšíriť prístup k vzdelávaniu a odbornému tréningu a podporovať kultúrnu inklúziu na viacerých úrovniach. Transparentné, responsívne a spravodlivé politiky zmiernia tlak na migrantov, podporia sociálnu súdržnosť a prispejú k odolným komunitám, ktoré si cenia rozmanitosť.

Za základný pilier úspešnej integrácie sa ukazuje aktívne zapojenie miestnych komunít. Správa prináša množstvo príkladov dobrej praxe založených na komunitných iniciatívach, ktoré účinne vytvárajú zmysluplné prepojenia medzi novoprišielcami a miestnymi. Kultúrne festivaly, komunitné dialógy či dobrovoľnícke programy poskytujú neoceniteľné platformy na prekonávanie bariér a budovanie pozitívnych vzťahov. Takéto iniciatívy pestujú atmosféru prijatia, porozumenia a spolupatričnosti – vďaka čomu sa migranti a utečenci cítia bezpečne a podporené.

Osobitnú pozornosť si zaslúži integrácia mládeže – skupiny, ktorá predstavuje súčasné výzvy aj budúce príležitosti. Nejde len o aktuálnu podporu; mladí budú spoluvytvárať budúcnosť komunít. Cielené programy zamerané na vzdelávacie, emocionálne a psychosociálne potreby sú kľúčové pre posilnenie ich spolupatričnosti, agentivity a sebaúcty. Mentoring, mimoškolské aktivity a príležitosti na líderský rozvoj pomáhajú mladým prekenuť kultúrne rozdiely a aktívne sa podieľať na budovaní harmonickej spoločnosti.

Vízia inkluzívnej spoločnosti nestojí na jednotlivých krokoch, ale na sústavnom záväzku a spolupráci všetkých – vlád, mimovládnych organizácií, komunít aj samotných migrantov. Kľúčové je zdieľané vlastníctvo integračných snáh, ktoré pomôže prekonávať prekážky a naplno rozvinúť silné stránky rozmanitosti. Nevyhnutný je kontinuálny dialóg a kooperácia, aby integračné politiky zostali adaptívne a vychádzali z reálnych skúseností tých, ktorým majú slúžiť.

Záverom: integrácia migrantov a utečencov nie je len otázkou politik – je to spoločenská povinnosť, hlboko rezonujúca s našou ľudskosťou. Bohatstvo rozmanitých skúseností môže posilniť sociálnu aj kultúrnu tkaninu našich komunít. Prijatím proaktívneho, súcitného a inkluzívneho prístupu môžeme vytvárať prostredia bezpečia a prijatia pre všetkých a zároveň uznať, že rozmanitosť je jednou z našich najväčších síl. Správa vyzýva na trvalé a koordinované úsilie, aby hodnoty inklúzie, empatie a rešpektu k ľudským právam zostávali v popredí pri budovaní prosperujúcich spoločností pre všetkých – bez ohľadu na pôvod. Spoločne tak môžeme smerovať k budúcnosti, kde je rozmanitosť oslávená a každý človek prispieva k spoločnému dobru.